

Opinnäytetyö (AMK)

Musiikkipedagogi

Musiikkiterapeutti

2013

Outi Lehtinen

MUSIIKKITERAPIA TURUN KRISTILLISEN OPISTON OPISKELIJAHUOLLON TYÖVÄLINEENÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Outi Lehtinen

MUSIIKKITERAPIA TURUN KRISTILLISEN OPISTON OPISKELIJAHUOLLON TYÖVÄLINEENÄ

Tämä opinnäytetyö kuvailee Turun kristillisen opiston opiskelijahuollon uutta työvälinettä, musiikkiterapiaa. Musiikkiterapiaa toteutetaan Turun kristillisellä opistolla ryhmä- ja yksilömuotoisena. Opinnäytetyössä rakennetaan toimintamallia, jonka avulla opiskelijahuollon palveluja tarvitsevista opiskelijoista löydetään musiikkiterapiasta mahdollisesti hyötyvät asiakkaat.

Turun kristillinen opisto on kansanopisto, jossa toteutetaan kansanopistopedagogiikkaa. Opinnäytetyö selvittää kansanopistopedagogiikan käsitettä. Työ perustelee musiikkiterapian sopivuutta juuri kansanopiston oppimisympäristöön. Turun kristillinen opisto on myös internaatti, eli osa opiskelijoista myös asuu opistolla. Tämä vaikuttaa oppilaitoksen ilmapiiriin ja tekee opistosta kodinomaisen paikan opiskella ja elää. Internaatussa opiskelu antaa oppilaitokselle vastuun opiskelijan kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista, onhan oppilaitos myös opiskelijan koti. Tästä näkökulmasta voidaan ajatella, että oppilaitoksen kannattaa panostaa myös opiskelijoiden terveydenhoitoon ehkä enemmän kuin joissain muissa oppimisympäristöissä.

Turun kristillisellä opistolla toimii oma psykologi, opistopappi, kuraattori, opinto-ohjaaja, asuntolaohjaaja, terveydenhoitaja ja nyt jatkossa myös musiikkiterapeutti. Opiskelijahuoltotyöryhmään kuuluu siis suuri joukko henkilökuntaa. Tämä opinnäytetyö tarkentaa opiskelijahuoltotyöryhmän jäsenten työnkuvia ja pohtii yhteistyötapoja musiikkiterapeutin ja muiden ryhmän jäsenten välillä.

Opinnäytetyössä pohditaan myös musiikkiterapeutteina toimivien musiikinopettajan ja kuraattorin kaksoisroolia työpaikallaan. Miten onnistuu opettajan, kuraattorin ja terapeutin roolien yhteensovittaminen? Millä tavalla voitaisiin helpottaa opiskelijoiden kohtaamista kussakin roolissa ilman, että roolit sekoittuvat? Millä tavalla terapeutin työ oppilaitoksessa vaikuttaa opettajan ammatti-identiteettiin tai opettajakollegoiden ja terapeutin väliseen vuorovaikutukseen? Muuttuuko opettaja-terapeutin suhtautuminen opiskelijoihin oppitunnilla, jos samoja opiskelijoita käy myös terapiassa?

Vastaukseksi moneen avoimeen kysymykseen näyttää tulevan eri toimijat läpäisevä tiedottaminen. Musiikkiterapia-info opiskelijoille, kollegoille ja yhteistyökumppaneille auttaa ymmärtämään veteen piirretyn viivan terapian ja pedagogian välillä. Silloin opettajuus ei häiritse terapiaa tai päinvastoin. Avoin keskusteluyhteys kaikkien osapuolten kanssa poistaa epätietoisuutta ja asettaa rajat oppitunnin ja terapiatunnin välille.

ASIASANAT:

musiikkiterapia, opiskelijahuolto, kansanopistopedagogiikka, avoin keskusteluyhteys

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Music Pedagogy | Music Therapist

June 2013 | 39 p.

Instructor Hanna Hakomäki

Outi Lehtinen

MUSIC THERAPY AS A TOOL OF A STUDENT WELLFARE IN TURKU CHRISTIAN INSTITUTE

This thesis describes a new tool, music therapy, for student welfare at Turku Christian Institute. The Institute is a boarding school, which means that Turku Christian Institute is also home for almost 80 students. The thesis clarifies the term folk high school pedagogy and the fact why music therapy is a well-suited form of student welfare in a boarding school. Because the Institute is also a home for many students, one may think it has a special kind of responsibility to take good care of the students.

This thesis defines the multidisciplinary team for student welfare. In Turku Christian Institute team members are psychologist, school social worker, guidance counselor, a dormitory counselor, pastor, school nurse and now also music therapist. The thesis focuses on the job descriptions of the student welfare team members and discusses the ways of cooperation with the music therapist and other team members.

The thesis also describes the double role of the two music therapists in Turku Christian Institute. One of them works as a school social worker and part-time-teacher, and the other one is a music teacher. The main research questions are: In what way can you change the role from teacher to therapist without the roles being mixed? How does the work as a therapist affect teacher's professional identity? What is the effect when the same students are both in class and in therapy? Does this bother students or the therapist?

Transmitting information seems to be the solution to many open questions. The information about music therapy helps students, colleagues, and partners to understand what therapy and what pedagogy is and the difference between these two. Then teachership does not interfere with therapy or vice versa. Open dialogue with all parties removes confusion and sets the limits between a lesson and a therapy session.

KEYWORDS:

music therapy, student welfare, folk high school pedagogy, open dialogue

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 MUSIIKKITERAPIA OPPILAITOKSESSA	6
2.1 Terapeuttinen musiikkikasvatus	8
2.2 Pedagoginen musiikkiterapia	10
2.3 Yhteisöllinen musiikkiterapia	11
3 KANSANOPISTOPEDAGOGIIKKA	14
3.1 Internaattipedagogiikka	15
3.2 Sivistyspedagogiikka	16
3.3 Turun kristillisen opiston kokonaisvaltaisen oppimisen käsitys	18
4 OPISKELIJAHUOLTO TURUN KRISTILLISELLÄ OPISTOLLA	20
4.1 Turun kristillisen opiston opintojen ohjaus	21
4.2 Opiskelijahuoltoryhmän jäsenten työnkuvat	21
4.3 Musiikkiterapeutin asema opiskelijahuoltojärjestelmässä	24
5 MUSIIKKITERAPIAN MUOTOJA JA MENETELMIÄ TURUN KRISTILLISELLÄ OPISTOLLA	27
5.1 Alkuarviointi musiikkiterapian perustana	27
5.2 Musiikkiterapiaa monipuolisin menetelmin	29
5.3 Musiikkiterapeutti kaksoisroolissa – haasteet ja mahdollisuudet	31
6 LOPUKSI	35
LÄHTEET	38

LIITTEET

- Liite 1. Turun kristillisen opiston opintolinjat
- Liite 2. Opiskelijahuoltotyöryhmän jäsenet
- Liite 3. Turun kristillisen opiston Signaali-lehden artikkeli 4/2012
- Liite 4. Valmis-hankkeen Tuotetorin musiikkiterapia-esite
- Liite 5. Ota opiksi! -lehden artikkeli 1/2012

1 JOHDANTO

Olen toiminut Turun kristillisellä opistolla musiikinopettajana vuodesta 1997 ja musiikin lehtorina vuodesta 2001 alkaen. Koulutukseltani olen vuonna 2001 valmistunut musiikkipedagogi. Musiikkiterapian erikoistumisopinnot Turun ammattikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskuksessa sain valmiiksi vuonna 2005. Kun sitten 2009 syksyllä Turun ammattikorkeakoulussa alkoivat musiikkiterapeutin ammatilliset opinnot, lähdin innoissani opiskelemaan vielä lisää. Silloin ajattelin käyttäväni opintojani lähinnä oman opetukseni apuna ja ehkä pienimuotoisesti opiston opiskelijahuollon lisäresurssina.

Opintojeni aikana kurssitoverini Anna-Maria Toivonen tuli myös opistolle töihin ensin opiskelijahuoltajaksi ja asuntolaohjaajaksi, myöhemmin kuraattoriksi. Hän ryhtyi käyttämään musiikkiterapian menetelmiä omassa työssään ja sai hankerahoituksen avulla perustettua musiikkiterapiaryhmiä opistolle. Tämä sai minut miettimään, että musiikkiterapia voisi sopia Turun kristilliselle opistolle yhdeksi vakituiseksi työvälineeksi ja opiskelijahuollon osaksi. Näytti siltä, että hankerahoituksia voisi jatkossakin löytyä musiikkiterapiaa varten. Aloitin syyslukukaudella 2012 kaksi musiikkiterapiaryhmää, jonka asiakkaat ovat ammattiin opiskelevia opintojen keskeytymisuhan alla olevia opiskelijoita. Nämä ryhmät olivat myös hankerahoitteisia. Syksyllä 2012 aloitin yksilöasiakkaan terapian, jossa annoin itsetuntemusta ja elämänhallintaa kehittävää musiikkiterapiaa kymppi-luokkalaiselle vaikeassa elämäntilanteessa.

Olen tässä opinnäytetyössäni pohtinut, miten musiikkiterapia sopii oppilaitosympäristöön opiskelijahuollon työmuodoksi. Minkä takia juuri musiikkiterapia tuntuu istuvan kansanopiston tapaiseen oppimisympäristöön erityisen hyvin? Nyt, kun Turun kristillisellä opistolla työskentelee kaksi musiikkiterapeuttia, on syytä pohdiskella myös terapeuttien työnkuvia ja terapiatyön yhteensovittamista muun työn kanssa. Opinnäytetyö selventää niitä toimintamalleja, joiden avulla opiskelijahuollon asiakkaista pyritään löytämään musiikkiterapiasta hyötyvät opiskelijat.

2 MUSIIKKITERAPIA OPPILAITOKSESSA

Musiikkiterapia on kuntoutus- ja hoitomuoto, jossa musiikin eri elementtejä (rytmi, harmonia, melodia, äänensävy, dynamiikka jne.) käytetään vuorovaikutuksen keskeisenä välineenä yksilöllisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Musiikkiterapia voi olla yksilö- tai ryhmäterapiaa. Musiikkiterapiaa käytetään sekä kokonaishoidon osana muiden hoitomuotojen rinnalla että pääasiallisena hoitomuotona. Musiikkiterapialla voidaan saavuttaa myönteisiä tuloksia sekä fyysisten että psyykkisten oireiden ja sairauksien hoidossa. Musiikkiterapia soveltuu lapsille, nuorille, aikuisille ja vanhuksille (www.musiikkiterapia.net).

Musiikkiterapiasta oppilaitosympäristössä on kirjoitettu aika vähän. Seuraavassa käsittelen muutamia tutkimuksia aiheesta.

Kimmo Kiviranta (2009) pohtii pro gradu -tutkielmassaan musiikkiterapian soveltuvuutta peruskoulun erityistä tukea tarvitsevien lasten tukemiseen. Hän ja neljä hänen haastattelemaansa musiikkiterapeuttia antoivat musiikkiterapiaa tukea tarvitseville lapsille koulupäivien yhteydessä, koulun tiloissa. Tämä on Suomessa harvinaista. Yleensä vain erityiskoulut ottavat terapiapalveluita koulun tiloihin ja koulunkäynnin yhteyteen.

Kiviranta arvelee, että erilaisten ennalta ehkäisevien tukimuotojen, kuten musiikkiterapian systemaattisella lisäämisellä pystytään tavoittamaan monia sellaisia lapsia, jotka muussa tapauksessa ajautuvat entistä syvemmälle syrjäytyneisyyden verkostoihin. Harvoin tapaa lasta, jolle musiikki ei merkitse mitään. Hyvin organisoitu musiikkiterapeuttinen toiminta kouluissa onnistuu tavoittamaan sellaisia lapsia, jotka kaipaavat itseilmaisunsa muodoksi esim. räväkkää rock-musiikin kuuntelua ja bändisoittoa. (Kiviranta 2009, 71.)

Kivirannan haastattelemat terapeutit toimivat koulun yhteydessä joko kokopäivätoimisina terapeutteina tai osin opettaen. Kivirannan mukaan musiikkiterapeutin on hyvä tiedostaa se rajapinta, jossa prosessi alkaa ajautua liikaa opettamisen puolelle. Terapian tavoitteet täytyy pitää selkeinä mielessä, jotta ne

eivät sekoitu musiikin opetuksen tavoitteisiin. Kaikki haastatellut terapeutit ovat työssään välillä lähteneet liikkeelle siitä, että lapsi on kiinnostunut oppimaan jotain tiettyä soitinta. Soiton opetuksessakin vuorovaikutusprosessi on keskeisin työväline. Joskus on paikallaan, että terapeutti piilottelee omaa erityisosaamistaan. Liian häikäisevillä soittotaidoilla pahimmillaan sammutetaan lapsen kipinä oppia ihan perustaitoja. Opettamisessa on monia tapoja ja sitä tukemaan voidaan soveltaa erilaisia luovan toiminnan metodeita. Soiton ja leikin yhdisteleminen on varsinkin pienten lasten musiikkiterapiassa antoisaa. (Kiviranta 2009, 53.)

Kivirannan haastattelemat terapeutit toivoivat ryhmämuotoisen musiikkiterapia-toiminnan tehokkaampaa hyödyntämistä. He kokevat lasten hyötyvän hyvin usein juuri ryhmässä toimimisesta ja sen harjoittelusta. Syrjäytymisvaarassa oleva lapsi helposti vetäytyy omaan kuoreensa ja karttaa sosiaalisia kontakteja tai sitten käyttäytyminen on aivan päinvastaista, hallitsematonta ja ylitsepursuaavaa. Esimerkiksi ryhmässä toteutetut biisintekoprosessit ja ylipäättään bänditoiminta ”pakottaa” lapsen sosiaaliin kontakteihin suhteessa kavereihin ja terapeuttiin. Kuin huomaamatta työskentelyn keskipisteenä ovat juuri ne teemat, joiden kanssa lapsi ongelmineen joutuu vaikeuksiin. Myös muilla musiikkiterapian menetelmillä voidaan toimia joko yksilöllisesti tai ryhmässä. (Kiviranta 2009, 71.)

Kivirannan tutkimuksessa puhutaan peruskouluikäisten lasten musiikkiterapiasta. Monet hänen havainnoistaan on kuitenkin sovellettavissa myös aikuisoppilaitokseen. Ryhmämuotoisen musiikkiterapian hyödyt ovat helposti havaittavissa aikuisryhmässäkin. Terapiaryhmässä asiakas voi ottaa aivan uuden roolin, joka ei olekaan se sama mikä aina ”lankeaa” automaattisesti muissa sosiaalisissa tilanteissa. Silloin voi saada toisenlaisen näkökulman itseensä ja toisiin. Vuorovaikutus muuttuu erilaiseksi. Musiikki välineenä on salliva: epäonnistumisesta ei seuraa mitään kohtalokasta. Saa mokata ja kokeilla, miltä se tuntuu. Saa myös onnistumisen kokemuksia, joita on jakamassa koko ryhmä.

Aikuisopiskelijoidenkin musiikkiterapia saattaa joskus näyttää soittotunneilta tai sisältö voi olla samantyyppistä kuin musiikintunneilla. Musiikkiterapian roolina

voi olla myös muun opetuksen tavoitteiden tukeminen. Jo musiikkiterapian alkuaikoina musiikkiterapia ja musiikkikasvatus olivat hyvin lähellä toisiaan. Usein ainoa ero oli, että musiikkiterapiassa muutos, joka asiakkaassa haluttiin saada aikaan, oli lähinnä jokin muu kuin musiikillinen tavoite. Tyypillinen musiikkiterapeutti työskenteli erityisopetuksessa ja kuntoutuskeskuksissa ollen usein yhtä aikaa sekä opettaja että terapeutti. Tavallisin musiikkiterapian tavoite ja musiikin käytön vaikutus oli sosialisatio esimerkiksi kehitysvammaisten musiikkiterapiassa. (Ahonen-Erikäinen 1998, 6.) Tätä samaa tavoitetta voi edelleen toteuttaa musiikkiterapian avulla monenlaisissa oppimisympäristöissä.

2.1 Terapeuttinen musiikkikasvatus

Liisa-Maria Lilja-Viherlampi (2007, 144) tarkastelee väitöskirjassaan musiikkikasvatuksen ja musiikkiterapian rajapintoja. Hän pitää yksilöllisen kasvun tukemista tärkeänä aspektina kasvatuksen ja terapeuttisuuden dialogissa. Suurin ero kasvatuksen ja terapian välillä on tavoitteissa. Terapeuttisen pedagogiikan erityisanti ja vahvuus voisi olla sen terveyteen ja hyvinvointiin painottuva lähtökohta. Terapiassa lähtökohtana on sairaus tai vamma: sen diagnosoinnin jälkeen tapahtuva hoito – terapeuttisessa kasvatuksessa lähtökohtana olisi hyvinvointina ilmenevä terveys ja terveyden edistäminen.

Lilja-Viherlampi kysyi tutkimuksensa haastateltavilta, voiko opettaja toimia terapeuttisesti. Haastateltavien mielestä on tärkeää, että musiikintunneilla on oppijälähtöinen opetusote, auttamisen ja voimaantumisen mahdollistava ilmapiiri sekä luovuutta ja itsetuntoa rohkaiseva vaikutus. Näistä asioista muodostuu terapeuttinen musiikkikasvatus. (Lilja-Viherlampi 2007, 182.)

Ulla Hairo-Lax kertoi luennollaan 3.3.2011 Turun ammattikorkeakoulussa, että parhaimmillaan koulun musiikinopetus tukee 12–15 -vuotiaan nuoren persoonallisuuden kehittymistä. Vielä julkaisemattomassa tutkimuksessaan ”Musiikkikasvatuksen terapeuttisuus yläasteikäisten koulun musiikinopetuksessa” hän toteaa, että nuori käyttää usein musiikkia tunteiden säätelyyn. Musiikista voi tulla minän jatke, oma tila, jossa toimia vapaasti. Esimerkkinä tunteiden etään-

nyttämisestä hän kertoi nuoresta, joka kuunteli itsetuhoisista ajatuksista kertovaa kappaletta ja totesi, ettei se kerro hänestä. Silti nuorelle oli helpottavaa kuunnella jonkun toisen hänen omia ajatuksiaan muistuttavia laulun sanoja, riittävän turvallisen välimatkan päästä.

Hairo-Lax kuvaili luennollaan bändisoittoa kuin pienoisyhteiskunnaksi, joka kehittää nuoren sosiaalisia taitoja monella eri tasolla. Bändissä soittavat tuntevat kuuluvansa yhteen, olevansa yhteisen tehtävän äärellä. Soittajat tuovat yhteiseen käyttöön omia ideoitaan ja laittavat siten itsensä alttiiksi arvostelulle. Musiikkia, yhteistä tehtävää voi yhdessä kontrolloida ja päättää, mihin suuntaan sitä johdetaan. Hairo-Lax pitää bändisoittoa erittäin hyvänä terapeuttisen musiikkikasvatuksen välineenä.

Turun kristillisellä opistolla opiskelijoille on tarjolla musiikinkursseja, joiden nimiä ovat mm. musiikkiterapian perusteet, musiikki ja liikunta perhetyön menetelmänä sekä musiikki-ilmaisu. Näiden kurssien sisällöistä on helposti poimittavissa terapeuttisia aineksia. Musiikkia opetetaan ammattiin opiskeleville kasvatustalon opiskelijoille siten, että he saavat omalle työkentälleen välineitä terapeuttiseen musiikkikasvatukseen. Näin ollen minulla musiikin opettajana on toisaalta mahdollisuus ohjata opiskelijoita hoitamaan itseään musiikkivälineen avulla, toisaalta opettaa musiikkivälineen käyttöä heidän tulevassa työssään. Laitan hyvän kiertämään, toisin sanoen. Toivottavasti musiikin terapeuttinen käyttö yleistyy kasvatuskentällä tätäkin reittiä. *Ajattelen, että hyvä musiikkikasvatus sisältää aina myös hoidollisia elementtejä.* Tähän tarvitaan opettajien kokonaisvaltaista musiikin vaikutusten ymmärtämistä.

Uskon, että terapeuttinen opetusotteeni saattaa houkutella opiskelijoita kokeilemaan musiikkiterapian menetelmiä myös oman jaksamisen tukemiseen. Opiskelijoiden kiinnostus musiikkiterapiaa kohtaan on aina ollut suurta. Terapiaan hakeutumisen kynnyks saattaa madaltua edeltävien musiikkiopintojen avulla. Toki jo se, että olen persoonana näkyvillä ja helposti saavutettavissa, vaikuttaa myös varmasti terapiaan hakeutumisen helppouteen.

2.2 Pedagoginen musiikkiterapia

Heidi Ahonen-Eerikäinen (1998, 99–100) on pohtinut olennaisia tekijöitä musiikkiterapeuttisessa suhteessa. Hänen mielestään niihin kuuluvat seuraavat tekijät:

1. Kontaktin ja vuorovaikutuksen luominen
2. Turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri
3. Asiakkaan motivaatio terapiaan ja hänen motivaatio- ja aktivaatiotasonsa ylläpito
4. Onnistumisen kokemusten mahdollistaminen ja niitten kautta asiakkaan itsetunnon vahvistuminen

Musiikkikasvatuksessa opettaja-oppilas -suhteessa olennaisia tekijöitä ovat mielestäni nuo samat neljä. Lisäksi tietysti täytyy pohtia pedagogisia tavoitteita musiikin oppimisen suhteen, mutta lähtökohtana voisi pitää tuota luetteloa. Kohdan kolme terapia-sana täytyisi vain vaihtaa sanaan oppiminen.

Heidi Ahonen-Eerikäisen tohtorinväitöskirjassa ”Musiikillinen dialogi” (1998, 154) on hänen tutkimuksessaan mukana olleiden laaja-alaisten musiikkiterapeuttien ajatuksia aiheesta musiikkiterapia vs. musiikkipedagogiikka: ”Musiikkiterapiassa ei ole kysymys musiikinopetuksesta. Se voi olla ajoittain sitäkin, mutta päämääränä eivät tällöinkään ole pedagogiset tavoitteet, vaan taidot ovat ikään kuin sivutuotetta kokonaispäämäärän palveluksessa.”

Yleisesti ottaen pedagogisen musiikkiterapian rooli on täydentää lapsen muuta opetusta. Soiton opettelu on väline, jonka avulla harjaannutetaan muita kuin musiikillisia osa-alueita.

Ahonen-Eerikäinen kertoo oppimisprosessia painottavassa musiikkiterapiassa olevan keskeistä se, että lapsi oppii ymmärtämään itseensä, omaan toimintaansa ja ympäristönsä tapahtumiin liittyviä käsitteitä. Siitä voi seurata se, että lapsi alkaa enenevässä määrin ilmaista itseään, jäsentämään ympäristöään sekä sopeuttamaan tai mukauttamaan toimintaansa haluamaansa suuntaan tietoisemmin ja ehkä uudella tavalla. Myös oma-aloitteisuus, itsenäisyys ja vastuun kokeminen omista toiminnoista liittyy tähän. (Ahonen-Eerikäinen 1998, 156.)

Yllä kuvaillut esimerkit ovat mielestäni hyviä pedagogisen musiikkiterapian kuvauksia. Puhutaan musiikkiterapiasta, joka hoidollisten tavoitteiden lisäksi sisältää myös pedagogisia tavoitteita. Ahonen-Eerikäinen puhuu myös koulunkäynnin tukemisesta eli samasta asiasta kuin Kiviranta tutkimuksessaan. Itse liitän myös pedagogisen musiikkiterapian käsitteen oppimisympäristöön kuuluvaksi.

Usein esimerkiksi kehitysvammaisten musiikkiterapiassa voi nähdä selkeitä pedagogisen musiikkiterapian elementtejä. Kehitysvammaisen lapsi saattaa itse puhua soittotunneista käydessään musiikkiterapiassa. Uuden musiikillisen taidon oppimisella voi olla suuri merkitys lapselle ja hänen lähipiirilleen, vaikkei se olisikaan terapian varsinainen tavoite, vaan ikään kuin sivutuote.

Aikuisoppilaitoksessakin asiakas voi terapiassa haluta oppia soittamaan jotain soitinta. Soittamisen ohella tulee opeteltua monenlaisia taitoja: ohjeiden kuunteleminen, musiikin luominen ja valitseminen, itseilmaisuus soittimen avulla, keskittyminen, yhteissoitto eli yhdessä toimiminen jne. Toisinaan asiakas voi haluta oppia laulamaan. Laulamissa on koko keho mukana, ja silloin saadaan vielä toisella tasolla fyysisiäkin vaikutuksia aikaan. Verenkierto tehostuu, hapenotto kyky saattaa parantua, ryhti oieta, oma ilmaisuus puhuenkin voi vahvistua. Itseluottamus kohenee, kun omaa kehoaan voikin käyttää myös soittimena. Itsestä löytyy ikään kuin uusi puoli.

2.3 Yhteisöllinen musiikkiterapia

Jaana Lehtikoinen (2011) kuvailee pro gradu -tutkimuksessaan The Louis Armstrong Centre for Music and Medicine -musiikkiterapiaosaston harjoittamaa yhteisöllistä musiikkiterapiaa. Sitä toteutetaan osaston yleisissä tiloissa, jolloin se tavoittaa potilaita, heidän vierailijoitaan sekä henkilökuntaa. Tavoitteena tällä musiikkiterapialla on jännittyneen ja kiireisen tunnelman lieventäminen ja positiivisen vuorovaikutuksen lisääminen osallistujien kesken (Lehtikoinen 2011, 66).

Yhteisöllisen musiikkiterapian tunnusmerkkinä voi pitää ympäristön ja yksilön vastavuoroisuutta. Musiikkiterapeutti voi tutkia, mitä lisäarvoa avoin tai puoliavoin ympäristö voi terapialle antaa. Tärkeää on suunnitella terapian elementit

ja välineet tarkoin, jotta päästään yksilöityihin tavoitteisiin. Terapeutti havainnoi yhteisön tunnelmaa ja tekee toimintaansa valintoja sen mukaan. Improvisaation yhtenä elementtinä voi sairaalassa käyttää esim. erilaisten hoitolaitteistojen hälyläisiä, jolloin ne muuttuvatkin osaksi musiikkiteosta. Pyydetessä terapeutti voi esittää jonkun osallistujan mielikappaleen ja saada näin aikaan vuorovaikutusta ihmisten välille. (Lehikoinen 2011, 68.)

Yhteisöllisellä musiikkiterapialla on aina hoidollisia tavoitteita, kuten muullakin musiikkiterapialla. Sen lisäksi saatetaan kuitenkin saavuttaa positiivisia vaikutuksia myös muihin kuin varsinaisiin terapia-asiakkaisiin. Tällaisella terapialla voi olla monta ympäristövaikutuksen tasoa: yksilötaso, organisaatiotaso, yhteistyökumppanitaso, verkostoitumistaso... Lisäksi terapiaa voi ajatella ohjaavan monet muutkin kuin vain terapeutti, muodosta riippuen. Joskus yhteisöllistä musiikkiterapiaa voi näyttää vetävän joku asiakkaista, ja terapeutti soittaa taustalla hyvin pienen oloisessa roolissa. Siitä huolimatta musiikkiterapeutti on aina itse valitsemassa käyttämänsä menetelmät ja roolitukset. (Ansdell ym. 2010, 279–281.)

Kansanopiston tyyppisessä oppimisympäristössä voisi olla tilaus yhteisöllisen musiikkiterapian toteuttamiselle. Olen jo vuosia käyttänyt musiikkia välineenä vapaamuotoisissa yhdessäolon hetkissä Turun kristillisellä opistolla, virallisista yhteisistä tilaisuuksista puhumattakaan. Koen, että oppilaitoksen musiikin opettajasta, jolla on tällainen työnkuva, voisi käyttää nimitystä yhteisömuusikko. Opiston ilmapiiri on suvaitseva ja monenlaisiin yhtäkkisiin ohjelmanumeroihin taipuva, joten tästä lähtökohdasta ei olisi vaikeaa laajentaa yhteisömuusikon työnkuvaa yhteisöllisen musiikkiterapeutin työksi. Tavoitteena avointen ovien terapialla voisi olla esimerkiksi yhteenkuuluvuuden tunteen lisääminen, itsetunnon kohentuminen osallistuessa musisointiin toisten kuunnellessa tai oppimisympäristön ilmapiirin piristäminen. Samalla mahdollistuu vaikkapa teemapäivien (esim. kansainvälisyyspäivä, ympäristöpäivä, hyväntekeväisyystapahtumat) huomioiminen myös improvisoidun musiikkihetken avulla. Olen ajatellut, että tulevaisuuden musiikkiterapiaryhmiä voisi ehkä soveltaa ainakin osin avoi-

miksi. Ryhmäläisten terapiatuotokset voisivat tulla näkyviksi myös muille opistolaisille silloin, kun näkyväksi tuleminen palvelee terapian tavoitteita.

3 KANSANOPISTOPEDAGOGIIKKA

Kansanopistoaatteen isä, tanskalainen Nikolai F.S. Grundtvig (1783–1872) oli aikansa edelläkävijä pedagogisine ajatuksineen. Hän perusti myöhemmin kansanopistoksi nimetyn oppilaitosmallin, jonka pedagogiikassa oli tunnusomaista elämänvalistus, elävä vuorovaikutus ja ”koulu elämää varten” -ajattelu. Nämä tunnusmerkit löytyvät nykyisestäkin kansanopistomaailmasta Pohjoismaissa, joihin Grundtvig jo aikoinaan pedagogiikkaansa levitti. (Niemelä 2011, 102.)

Kansanopisto on aikuisoppilaitos, jonka opiskelijat ovat ohittaneet oppivelvollisuuden. Kansanopistopedagogiikka perustuu opiskelun vapaaehtoisuuteen ja opiskelijan omaan vastuuseen (Aamurusko 2005, 58.) Kansanopistolla koko henkilökunta toimii kasvatusvastuussa. Tapahtuu kokonaisvaltaista oppimista. Oppituntien lisäksi yhteiset tilaisuudet, ruokailutilanteet, illanvietot, saunavuorot ja pizzaillat muodostavat kansanopiston pedagogisen ympäristön. Kansanopistossa ihmisen kohtaamista tapahtuu monella tasolla. Yhteisöllisyys on tärkeä, opiskeluun sitouttava elementti. Kansanopistoissa ajatellaan, että kiinteä opiskeluryhmä ja osittain yhteinen vapaa-aika oman ryhmän kanssa motivoi opiskelijaa ja edesauttaa opiskelumenestystä. Opiskelijat kuuluvat joukkoon, jossa kaikkien pitäisi olla tasa-arvoisia keskenään.

Törrönen ja Kirstinä (2006,53) toteavat kansanopisto-opettajien määritelleen kansanopistopedagogiikan tyypillisiksi piirteiksi mm. yhteisöllisyyden, ihmisläheisyyden ja omaehtoisen opiskelijälähtöisen opiskelutavan.

Sisäoppilaitosmuotoisuus on yksi kansanopiston erityispiirre. Voidaan sanoa, että sisäoppilaitos muodostaa yhdessä kansanopiston opetuksen kanssa käsitteen kansanopistopedagogiikka. Näin muodostaen käsite pitää sisällään erilaisia oppimisen muotoja, oppimisympäristöä ja opetusmenetelmiä. Kasvatukselliseen puoleen käsitettä kuuluu vielä kokonaispersoonallisuuden kehityksen tukeminen ja sivistys. Kansanopistokasvatus eroaa muissa sisäoppilaitoksissa tapahtuvasta kasvatuksesta siten, että se nähdään opiskelijoiden asenteita muovaavana, nuorten sosiaalisuutta edistävänä ja persoonallisuuden kehitystä

tukevana. Suuri joukko kansanopistokentän toimijoista on sitä mieltä, että juuri sisäoppilaitosmuotoisuus on kansanopistot muista oppilaitoksista erottava tekijä. (Oravainen 2005, 87–88.)

Kansanopistolaiset ovat saaneet tänä talvena opistokentän sisäisen Ota opiksi! -lehden kautta informaatiota kansanopistossa toteutettavasta musiikkiterapiasta Turun kristillisellä opistolla (ks. liite 5). Lehtiartikkelin myötä voi herätä ajatus toteuttaa kansanopistopedagogiikkaa myös opiskelijoita kuntouttavien menetelmien kautta. Toivottavasti muissakin kansanopistoissa herää kiinnostus oppimisympäristössä toteutettavaa musiikkiterapiaa kohtaan!

3.1 Internaattipedagogiikka

Kansanopistot ovat internaatteja, mikä tekee oppilaitoksista omaleimaisia. Turun kristillisellä opistolla on 80 asuntolapaikkaa. Asuntolan vaikutus opiston ilmapiiriin on merkittävä, vaikka vain murto-osa opiskelijoista asuu oppilaitoksessa. Opistolla asuvien opiskelijoiden kokonaisvaltaiseen oppimiseen liittyy ns. internaattipedagogiikka.

Internaattipedagogiikka perustuu kokemukselliseen oppimiseen: asuntolassa elämisestä ei voi lukea kirjasta. Internaatti on kognitiivinen työpaja: oppiminen tapahtuu arkipäivässä ja siinä kontekstissa, missä taitojakin tarvitaan. Keskeistä kognitiivisessa työpajassa on sosiaalinen vuorovaikutus, mikä on internaatin arkipäivää (Grönroos, Heikkilä ja Lemmetyinen 2001, 60.)

Internaatti on myös sosiaalinen turvaverkko: jos joku voi huonosti, on aina joku, joka puuttuu tilanteeseen. Jos kämppis ei nouse sängystä ylös, puhutaan siitä jollekin muulle tai tehdään itse asialle jotain. Kansanopiston turvaverkko ei kuitenkaan tarkoita isoveljen valvovaa silmää, vaan turvaa sellaisten tilanteiden varalle, jolloin apua tarvitaan (Grönroos, Heikkilä ja Lemmetyinen 2001, 62.) Internaatissa saattaa asua ihmisiä, joihin ei missään muualla tulisi tutustuttua ja joista tuleekin elinikäisiä ystäviä. Tiivis yhteinen opiskelu ja asuminen opettavat vuorovaikutustaitoja tavalla, johon mikään kurssi ei pysty.

Internaatti opettaa yhteisöllisyyttä ja muiden ihmisten huomioonottamista, todetaan Törrösen ja Kirstinän (2006,70) selvitystyössä. Internaatti on turvallinen ja kokonaisvaltainen oppimisympäristö. Arjesta on pakko ottaa myös yhteinen vastuu, kun asutaan yhdessä.

3.2 Sivistyspedagogiikka

Seppo Niemelä (2009,1) kertoo kansanopistojen sivistyspedagogiikasta kertovassa raportissaan, että kansanopisto on aina korostanut yleis- ja ammattisivistävän opetuksen lisäksi sitä, että sillä on formaalista koulutusta laajempi sivistys-, sosiaalistamis- ja identiteettitehtävä. Monet opistot toimivat omien arvoyhteisöjensä sivistyskeskuksina. Suomessa sivistysajatuksella on vahvat juuret. Välivaiheen jälkeen sivistys on Niemelän mukaan taas aktiivisen kiinnostuksen kohteena myös opetushallinnossa. Niemelä käyttää tästä kansanopistopedagogiikan kanssa samansisältöisestä pedagogiikasta termiä sivistyspedagogiikka. Silloin termi sisältää myös muut ns. vapaan sivistystyön toimijat, kuten esim. kansalais- ja työväenopistot, kesäyliopistot ja opintokeskukset. Kokonaisvaltainen, elinikäinen oppiminen on näiden kaikkien toimijoiden tausta-ajatuksena.

Kansanopistojen arvopohjainen, yhteisöllinen ja vuorovaikutukseen perustuva toiminta luo ainutlaatuisen arvokkaan oppimisen, sivistymisen ja sosiaalistumisen oppimisympäristön. Sen pedagoginen ote kykenee kohtaamaan ja korjaamaan monia nykyihmisen kohtaamia ongelmia. Kansanopistopedagogiikka, tai kansanopistomenetelmä Niemelän mukaan, on ainutlaatuinen yhdistelmä pedagogiaa ja sivistystä.

Sivistyksestä on useita määritelmiä, mikä osoittaa ilmiön monimuotoisuutta ja rikkautta. Niillä kaikilla on yhteinen ydin: ajatus uutta luovasta toiminnasta. Sivistys on muotoutumista, hahmon rakentamista ja uuden luomista. Se pyrkii ylittämään olemassa olevan ja tähtäämään kohti edistyneempiä elämänmuotoja. Kolmen vuosisadan ajan sivistykseen on liitetty se yhteiskunnallisesti kauaskantoinen ulottuvuus, että sivistys kuuluu kaikille. (Niemelä 2009,1.)

Niemelän mukaan sivistyspedagoginen peruseriaate on, että jokainen ihminen on sivistyskykyinen. Synnynnäinen mahdollisuus sivistymiseen ei kuitenkaan toteudu itsestään. Sivistymiseen tarvitaan kannustava pedagoginen vuorovaikutus ja inhimillistä kasvua tukevat virikkeiset ympäristöolot. Historian tunteminen ja sosialisointi luovat sivistymisen pohjaa. Sosialisoinnin tulosta on toimintakykyisyys yhteiskunnassa ja siinä tarvittavat kansalaisen tiedot, taidot, arvot, asenteet ja sosiaaliset kompetenssit. Sivistymisessä ihminen aktiivisena toimijana alkaa omaehtoisesti määrittää itseään ja suhdettaan ympäröivään maailmaan ja sen toimintatapoihin. Yksilön kannalta sivistyminen on vapaata, luovaa ja koko ajan käynnissä olevaa henkilökohtaista kasvua. Ulkopuolinen ei voi suunnitella tai ennakoita yksilöllisiä ominaispiirteitä ja itse kunkin potentiaaleja. Sivistys- ja sosialisointitehtävien onnistuminen vahvistaa yksilöllistä minuutta ja identiteettiä; kasvavasta tulee itsenäiseen ajatteluun ja uutta luovaan toimintaan kykenevä persoonallisuus. (Niemelä 2009,2.)

Suomen kansanopistoissa on kehitetty koko toiminnan ajan sivistyspedagogiikan osaamista. Keskiössä on sivistysprosessille suotuisa ja kannustava oppimisympäristö. Sen osia ovat (1) erityinen opettajien ja oppilaiden välinen tahdikas, arvostava, vapauden hengessä toimiva ja kritiikin salliva suhde, (2) runsas yhdessä oppimisen, keskustelun ja dialogin käyttö oppimista tukevana menetelmänä ja (3) usein runsas yhdessä tekeminen oppilaskuntatoimintana tai kulttuurin ja sosiaalityön hankkeina. Tärkeä sivistyshavainto on, että itsekasvatus ei ole yksinkasvamista. Keskustelu, dialogi ja yhteistyö ovat keskeinen sivistymisen työssija. Internaatin yhteisölliset ja osallistavat puitteet tukevat tehokkaasti sivistymistä, mikä vahvistaa kansanopistoa sivistisyhteisönä. (Niemelä 2009,3.)

Sivistyspedagogiikan tulokset, muun muassa itsenäinen ajattelu ja omaehtoinen toimintakyky ihmisenä ja kansalaisena, ovat ihmiselle ja yhteiskunnalle tärkeitä. Sivistys on innovatiivisuutta; ihmiset ja yhteisöt pystyvät kehittämään ongelmiinsa luovia ratkaisuja. (Niemelä 2009,3.)

3.3 Turun kristillisen opiston kokonaisvaltaisen oppimisen käsitys

Turun kristillinen opisto on ihmistä varten. Se on juureva ja moderni, avoin ja rohkea, monipuolinen ja jatkuvasti kehittyvä kansanopisto. Opiston juuret ovat vakaasti Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuksessa ja herännäisyydessä, jolle on ominaista etsiminen ja kysely ja joka rohkaisee toivon näköaloihin. Opisto ottaa vastaan erilaisista taustoista tulevat, eri-ikäiset ihmiset sellaisina kuin he ovat ja kannustaa jokaista kasvamaan persoonana, opiskelijana ja ammattilaisena. Erityisesti tuetaan niitä, joiden elämässä on vaikeuksia. Opisto vahvistaa kykyä ilmaista itseään ja kuunnella toisia, elää ja kehittyä yhdessä sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä. Opisto tähtää kokonaisvaltaiseen kasvuun ja oppimiseen. Sitä varten opistossa kokeillaan, käytetään ja tuotetaan laadukkaita ja kestäviä opetus-, kasvatus-, työskentely- ja palvelumenetelmiä. (www.turunkristillinenopisto.fi.)

Turun kristillisen opiston toiminta perustuu kolmikantaiseen arvoasetelmaan: lähimmäisenrakkaus, vapaus ja vastuullisuus. Opistolla koko henkilökunta on kasvatustehtävässä ja yhteisö tukee oppimista eri suunnista. Lähimmäisenrakkaus ilmenee inhimillisyytenä, oikeudenmukaisuutena ja suvaitsevaisuutena erilaisia opiskelijoita ja työtovereita kohtaan. Opisto on yksityinen oppilaitos, jolloin sillä on mahdollisuus päättää omasta suunnastaan ja tavoitteistaan. Tämä on vapautta valita, tietysti opetushallituksen ja oman arvopohjan asettamin ehdoin. Vastuullisuus tarkoittaa pedagogista suhtautumista vastuullisuuden opetteluun. Opetussuunnitelmiin on sisäänrakennettu opiskelijan vastuuttaminen huolehtimaan omista opinnoistaan. Vastuuta kannetaan myös opiskelutovereista ja ympäristöstä. (Turun kristillisen opiston säätiön toimintasuunnitelma 2012.)

Turun kristillisellä opistolla opiskelee yli 700 opiskelijaa. Oppilaitos on suuri ja monimuotoinen (ks. liite 1). Opisto haluaa silti pitää kiinni yhteisistä tilaisuuksista, kerhotoiminnasta, illanvietoista ja opiskelijoiden itse keksimistä yhteisöllisistä toiminnoista. Näillä nähdään olevan suuri merkitys kansanopistopedagogiikan toteutumiselle.

Vapaan sivistystyön (johon kansanopistotkin siis luetaan) tarkoituksena on 2010 voimaan tulleen lain mukaan elinikäinen oppiminen toimintaperiaatteena sekä yhteiskunnan eheys, tasa-arvo ja aktiivinen kansalaisuus. Tavoitteena on ihmisen monipuolinen kehittyminen, hyvinvointi, kansanvaltaisuus, moniarvoisuus, kestävä kehitys, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys. (Niemelä 2011, 63.)

Turun kristillinen opisto sai marraskuussa 2012 opetus- ja kulttuuriministeriöltä ammatillisen koulutuksen laatupalkinnon, jonka erityisteemana oli hyvinvoiva oppimisympäristö. Palkinnon myöntämisperusteluissa sanotaan mm. näin:

Turun kristillisen opiston toiminnassa viestittyy vahvasti yhteisöllisyys, yksilönä kohtaaminen ja lähimmäisen rakkaus, jotka edistävät onnistuneesti hyvinvoivan oppimisympäristön syntymistä ja ylläpitämistä. Pedagogiseen toimintaan on onnistuneesti integroitu opiskelijoiden tukipalvelut, mikä näkyy erilaisten opiskelijoiden tarpeisiin vastaamisena ja mikä heijastuu myös opiskelijoiden tyytyväisyytenä. Opistossa kasvatetaan hyvään työkuulttuuriin painottamalla työyhteisötaitoja ja -valmiuksia ja ammatti-identiteettiin kasvamista. Opistossa on järjestelmällisesti suunniteltu ohjauksen prosessi, joka siirtää yhteisvastuun myös opiskelijoiden keskinäiseen toimintaan. Opiskelijoiden osallisuutta ja kuulumista oppimis- ja työyhteisöön vahvistetaan muun muassa mahdollisuudella osallistua kehittämistoimintaan, yhteisöllisyys- ja vapaaehtoistyöpasseilla, yhteisillä tapahtumilla ja opistoneuvoston toiminnalla. (Opetusministeriö, www.minedu.fi.)

Tällaisessa oppimisympäristössä pohditaan jatkuvasti omaa toimintaa ja sen kehittämistä. Kansanopistopedagogiikkaa toteuttavana oppilaitoksena opiskelijan hyvinvoinnista kannetaan huolta kokonaisvaltaisesti. Musiikkiterapia opiskelijahuollon yhtenä kuntoutusmuotona sopii tällaiseen oppilaitokseen erinomaisesti.

4 OPISKELIJAHUOLTO TURUN KRISTILLISELLÄ OPISTOLLA

Kansanopistoihin on perinteisesti hakeutunut opiskelemaan niitä, joille tavanomainen koulutusputki ei jostain syystä ole sopinut. Kymppiluokka ja maahanmuuttajien koulutusryhmät ovat näistä hyvä esimerkki. Tämä erityistä tukea tarvitseva opiskelija-aines vaatii henkilökunnalta monipuolista osaamista. Opiskelijahuoltojärjestelmän täytyy olla tukeva ja kattava, jotta opinnot saadaan sujuumaan.

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Opiskelijahuollon tavoitteena on sekä yhteisöllisen että yksilöllisen tuen avulla luoda terve ja turvallinen oppimisympäristö, suojata mielenterveyttä, ehkäistä syrjäytymistä ja edistää kouluyhteisön hyvinvointia (Opetushallitus, www.edu.fi/oppilashuolto).

Opistossa toimii opiskelijahuoltotyöryhmä, joka on monialainen työryhmä. Se suunnittelee, koordinoi ja kehittää opiston opiskelijahuoltotyötä (ks. liite 2).

Turun kristillisen opiston toiminnassa korostuu ajatus siitä, että kaikki opiston työntekijät ovat kasvatusvastuussa – niin esim. kiinteistönhuolto kuin opetustehtävissäkin toimivat työntekijät (internaattipedagogiikka). Kaiken toiminnan tavoitteena on tukea opiskelijoiden itsenäistymistä ja vastuullisuutta ja mahdollistaa opiskelijalle tuen saaminen tarpeen tullen. Internaattipedagogiikka toteutuu käytännössä opiskelijan yksilöllisessä ohjaamisessa ja henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekemisessä sekä yhteisten tilaisuuksien tarjonnassa. Opisto tarjoaa monenlaisia tukipalveluja opiskelijoille terveyteen, turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa. (Opinto-ohjaussuunnitelma 2012.)

4.1 Turun kristillisen opiston opintojen ohjaus

Opinto-ohjaus on koko koulutuksen ajan kestävä prosessi, jossa opiskelija saa tarvitsemaansa tukea, ohjausta ja kannustusta opiskelun eri vaiheissa. Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa riittävästi tietoa koulutuksestaan ennen sen aloitusta ja sen aikana, ja orientoituu sekä sitoutuu opiskeluun. Hän saa tietoa tutkinnosta kokonaisuudessaan, sen eri osioista ja siihen sisältyvistä opinnoista ja valinnaisuudesta sekä tukea opintojensa suunnittelulle, osaa tehdä tarkoituksenmukaisia valintoja, harjaantuu oppimisen taidoissa sekä kehittää persoonallisuuttaan ja päätöksentekotaitojaan. Tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään.

Ohjauksen tavoite on myös tukea opiskelijaa hänen opiskelunaikaisessa elämäntilanteessaan, edistää opiskelijan vastuullisuutta opiskelussa ja vähentää siten keskeyttämistä ja syrjäytymistä. Ohjauksen tehtävä on myös tukea valmistuvaa opiskelijaa siirtymisessä työelämään tai jatkokoulutukseen.

Opinto-ohjaus on koko oppilaitoksen tehtävä. Kokonaisvaltainen ohjaus edellyttää koko oppilaitoksen tiivistä yhteistyötä, yhteistyötä opiskelijoiden ja heidän vanhempiansa kanssa sekä yhteydenpitoa eri oppilaitosten ja sidosryhmien välillä.

Ohjaussuunnitelman hyväksyy vuosittain johtoryhmä pedagogisen johtoryhmän esityksestä. (Turun kristillisen opiston opinto-ohjaussuunnitelma 2012.)

4.2 Opiskelijahuoltoryhmän jäsenten työnkuvat

Turun kristillisen opiston opiskelijahuoltoryhmässä on vaihtuvia jäseniä ja vakituisia jäseniä. Ryhmään kuuluu vuosittain valittavat edustajat jokaisesta koulutusyksiköstä. Ryhmään valitaan myös kaksi opiskelijajäsentä joka vuosi. Opiskelijajäsenet voivat kertoa oman mielipiteensä opiston opiskelijahuollosta ikään kuin asiakkaan näkökulmasta. Heidän lisäksi vakituisina jäseninä ovat kuuraattori, opinto-ohjaaja, opistopappi, psykologi, asuntolaohjaaja, terveydenhoita-

ja, opintosihteeri ja nyt myös musiikkiterapeutti. Ryhmää johtaa pedagoginen rehtori. Ryhmä kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Lisäksi viikoittain kokoontuu pienempi opiskelijahuollon tiimi, johon kuuluu kuraattori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, psykologi ja sen linjan vastaava opettaja, jonka opiskelijan asioita käsitellään. Seuraavassa kuvailen opiskelijahuoltoryhmän jäsenten työnkuvia siitä näkökulmasta, mikä liittyy opiskelijahuoltoon ja yhteistyöhön musiikkiterapeutin kanssa. Kuvaukset eivät siis ole kattavia.

Kuraattori on opiskelijoiden käytettävissä silloin, kun he tarvitsevat erityistä tukea opiskeluun liittyvissä vaikeuksissa tai sosiaalisissa ongelmissa. Kuraattori tekee läheistä yhteistyötä opettajien ja muun opiskelijahuoltotyöryhmän jäsenten kanssa, ja ohjaa opiskelijan tarvittaessa oikean avun piiriin. Turun kristillisen opiston kuraattori on myös musiikkiterapeutti, joten hän pystyy kertomaan tuen tarpeessa olevalle opiskelijalle selkeästi myös tarjolla olevasta musiikkiterapiasta. Hän voi kysellä opiskelijalta hänet muutaman kerran tavattuaan, voisiko musiikkiterapia olla opiskelijan mielestä hänelle sopiva ja motivoiva hoitomuoto. Hän käyttää välillä kuraattorin työssään keskustelun tukena myös musiikkiterapeuttisia menetelmiä. Kuraattori on myös vetänyt kolme pakolaistaustaisista opiskelijoista koostuvaa musiikkiterapiaryhmää opistolla.

Opinto-ohjaaja pitää oppitunteja kullekin alkavalle ja päättävälle ryhmälle esim. jatko-opintomahdollisuuksista ja yhteishakuun liittyvistä asioista. Hän hoitaa opintotuki- ja koulumatkatukiasiat sekä tiedottaa opintososiaalisista eduista. Opinto-ohjaaja käy esittelemässä opiston koulutuksia peruskouluissa ja lukiossa ja kantaa päävastuun opiston vuosittaisesta avoimien ovien päivästä. Opinto-ohjaaja käy henkilökohtaisia keskusteluja opiskelijoiden kanssa liittyen esim. jatko-opintoihin. Näiden keskustelujen aikana voi ilmetä jotain sellaista, joka antaa aiheen ohjata opiskelija kuraattorin puheille. Kuraattori puolestaan voi muutaman kerran opiskelijan tavattuaan suositella opiskelijalle tapaamista esim. musiikkiterapeutin, papin tai psykologin kanssa. Tällä tavalla opiskelija ohjataan sen avun piiriin, mitä hän kussakin elämäntilanteessa tarvitsee.

Opistopappi vastaa opiston hengellisestä toiminnasta ja tekee yhteistyötä terveydenhoitajan ja oppilashuollon kanssa. Hän on käytettävissä luottamukselli-

siin keskusteluihin silloin, kun opiskelijalla on vaikea elämäntilanne. Opistopapin kanssa voi käydä keskustelemassa ilman ajanvarausta. Hän ohjaa opiskelijan tarvittaessa myös käyttämään opiston muita tukipalveluita.

Turun kristillisellä opistolla on osa-aikainen koulupsykologi, jonka vastaanotolle voi hakeutua itse tukea tarvitessaan tai opiskelija voidaan lähettää psykologin luo keskustelemaan esim. linjavastaavansa toimesta. Psykologi on käytettävissä myös opettajien konsultointia varten. Psykologi ohjaa opiskelijan tarvittaessa muun tuen piiriin. Jos psykologi toteaa, että asiakas voisi hyötyä musiikkiterapiasta, hän voi suositella koululääkärille musiikkiterapialähetteen kirjoittamista. Tällöin opiskelija voi saada esim. Kelan korvaamaa musiikkiterapiaa. Yhteistyö psykologin ja koululääkärin välillä toimii hyvin, ja tällaista informaation jakamista koululääkärille on tehty esim. psykoterapiapalveluja tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla.

Internaattiasioista vastaa pääasiassa asuntolaohjaaja. Opiskelijoiden tukena ja apuna internaattielämässä ovat myös vastaanoton työntekijät, siivoojat, talonmies ja rehtori. Opiskelijahuoltaja päivystää asuntolassa yhdestä kahteen iltaa viikossa. Hän kutsuu säännöllisesti koolle asuntolan asukkaat. Näiden asuntolatapaamisten yhteydessä suunnitellaan ja kehitetään asuntolan vapaa-ajan toimintaa sekä tuodaan esiin mahdollisia epäkohtia toimivuuteen, sääntöihin tai tilojen viihtyvyyteen liittyen. Liikunta-, bändi- ja elokuvaillat pyörivät opiskelijoiden tarpeiden ja aktiivisuuden mukaan.

Terveystarkastaja suorittaa terveystarkastukset uusille opiskelijoille. Hän huolehtii terveyteen ja sairauteen liittyvästä ohjauksesta ja opastuksesta. Terveystarkastaja kuuluu vakituisesti opiskelijahuoltoryhmään ja tietää, millaista tukea opistolla on tarjolla kuhunkin tilanteeseen. Hän pystyy siis ohjaamaan opiskelijat myös mielenterveyspuolen tuen piiriin joko opiston henkilökunnan hoidettavaksi tai Turun kaupungin palveluihin.

Opintosihteri on henkilö, joka vastaa opiskelijarekisterin hallinnosta. Koulutukseen hakeutumisvaiheessa opintosihteri vastaa koulutuskyselyihin ja pyrkii antamaan realistisen kuvan koulutuksista ja käy läpi hakuedellytykset. Opiskeli-

javalinnan yhteydessä opintosihteeri vastaanottaa hakemuksia, hoitaa käytännön järjestelyitä, tekee yhteenvetoja, laatii ja lähettää opiskelijakutsut valituille, seuraa valintoja ja kutsuu uudet opiskelijat opiskelupaikkansa peruuttaneiden tilalle. Opintosihteeri vastaa myös hakijoiden kysymyksiin hakuprosessin edetessä. Hän käsittelee joustavan valinnan lomakkeet yhdessä opettajien kanssa. Opintosihteerillä on siis paljon tietoa opiskelijoista jo opintojen alkuvaiheessa. Opintosihteeri on selvillä opiston opiskelijahuollosta ja osaa ohjata opiskelijat tarvittaessa opiskelijahuoltotyöryhmän jäsenten antaman tuen piiriin.

Musiikkiterapeutti tarjoaa musiikkiterapiaa opiston opiskelijoille joko ryhmä- tai yksilömuotoisena, opiskelijoiden tavoitteista riippuen. Musiikkiterapia on tällä hetkellä hankerahoitteista, joten hankkeet määrittelevät terapiaan pääsevät opiskelijaryhmät. Musiikkiterapeutti tekee tiivistä yhteistyötä kuraattorin, psykologin ja linjavastaavien kanssa, jotta musiikkiterapiasta hyötyvät saisivat tarvitsemaansa tukea.

Pedagoginen rehtori kuuluu opiston johtoryhmään. Hän johtaa opiskelijahuoltotyöryhmää ja tiedottaa johtoryhmän jäseniä opiskelijahuoltotyöryhmän päätöksistä ja esillä olevista asioista. Hän pohtii opiskelijahuollon rahoituskysymyksiä ja toimii opiston hankevastaavan kanssa yhteistyössä rahoitusten hankkimiseksi.

Turun kristillisen opiston opiskelijahuollon henkilöstö on suurelta osin jo pitkään talossa ollut väkeä. Tämä helpottaa yhteistyön tekemistä. Yhteinen kehitystyö ei katkea henkilövaihdoksiin ja historiallinen perspektiivi on aina keskusteluissa läsnä. Kokemus tämän tyyppisessä oppilaitoksessa toimimisesta on hyvin tärkeä työväline.

4.3 Musiikkiterapeutin asema opiskelijahuoltojärjestelmässä

Viime lukuvuonna 2011–2012 Turun kristillisen opiston kuraattori veti kaksi musiikkiterapiaryhmää maahanmuuttajille. Nämä ryhmät olivat opetushallituksen hankkeiden rahoittamia. Tänä lukuvuonna musiikkiterapiaa on ollut tarjolla yhdelle maahanmuuttajaryhmälle ryhmäterapiana, neljän hengen ryhmämuotoise-

na terapiana kahdelle ammattiin valmistuvalle ryhmälle sekä yksilöterapiana kymppiluokkalaiselle. Neljän hengen terapiaryhmät rahoitti Valmis-hanke, joka pyrkii kehittämään uusia ammattiin opiskelevien valmistumista tukevia toimintamalleja (ks. liite 4). Asiakkaat piti siis valita tänä vuonna valmistuvista ammatillista perustutkintoa opiskelevista opiskelijoista. Kuraattorilla oli muutama asiakas, joka kuului tuohon ryhmään. Keskustelin kuraattorin ja valmistuvien ryhmien linjavastaavien kanssa aiheesta. He nostivat esiin muutaman yhteisen nimen. Linjavastaavilla oli tietoa myös siitä, miten nämä molempien linjojen neljä ehdotettua toimivat keskenään ryhmässä. Yhteistyö oli näyttänyt toimivalta isossa porukassa, joten se voisi toimia pienryhmässäkin.

Yksi tämän lukuvuoden terapia-asiakkuuksista syntyi kuraattorin ja minun välisen keskustelun tuloksena. Kuraattori, jonka asiakas opiskelija jo oli, soitti kymppiluokkalaiselle opiskelijalle ja kysyi halukkuutta musiikkiterapiaan. Aluksi sovimme kymmenen tunnin aloitusjaksosta, jonka jälkeen päätimme jatkaa koko lukuvuoden.

Ajattelen tämän kokemuksen perusteella, että tämäntyyppisessä oppilaitoksessa musiikkiterapiaan ohjautuvat opiskelijat tulevat kyselemään terapiamahdollisuutta jonkun opiskelijahuoltotyöryhmään kuuluvan henkilön kautta. *Kaikkien tuohon ryhmään kuuluvien tietämys musiikkiterapiasta on siis tärkeää.* Joskus joku saattaa kysyä terapiasta suoraan minultakin, varsinkin nyt, kun opiston sisäisessä Signaali-lehdessä oli juttu musiikkiterapiasta ja heistä, jotka sitä antavat opistolla (ks. liite 3). Tulevaisuudessakin terapiat ovat ainakin suurelta osin hankerahoitteisia, mikä määrittelee asiakaskuntaa jonkin verran. Myös Kela, sairaanhoitopiiri tai sosiaalitoimi voi olla jatkossa opiston opiskelijoiden musiikkiterapian maksaja. Opistokin voi haluta rahoittaa ainakin osan musiikkiterapiakustannuksista, jos terapia todetaan vaikuttavaksi tavaksi tukea opintoja ja opiskelijan kasvua. Opistolla on myös ns. HOJKS-opiskelijoita, joille on tehty henkilökohtainen opintojen järjestämissuunnitelma esim. lukivaikeuden huomiointamiseksi. HOJKS:n järjestelyihin myönnetään erillisrahoitus, jota voidaan jatkossa harkita käytettäväksi myös musiikkiterapiaan.

On tärkeää, että musiikkiterapeutti on mukana opiskelijahuollon työryhmissä ja saa kattavan kuvan koko opiskelijahuollon kentästä. Musiikkiterapiasta on tiedotettava eri työryhmissä, jotta kaikki asianosaiset tietävät tällaistaikin tukea olevan tarjolla. Olen huomannut joissakin opiskelijoissa haluttomuutta hakeutua keskustelemaan ongelmistaan psykologin tai kuraattorin kanssa. Kynnys liittyä musiikkiterapiaryhmään tuntuisi olevan matalampi kuin keskusteluapua tarjoavaan tukeen tarttuminen. Opisto haluaa motivoida opiskelijoitaan ryhmiin osallistumiseen ja sitoutumiseen myös antamalla opintoviikkoja musiikkiterapian pienryhmätoiminnassa mukana olleille.

5 MUSIIKKITERAPIAN MUOTOJA JA MENETELMIÄ TURUN KRISTILLISELLÄ OPISTOLLA

5.1 Alkuarviointi musiikkiterapian perustana

Musiikkiterapiatilanteiden arviointiin voi Ala-Ruonan (2007, 21) mukaan käyttää strukturoituja tilanteita, mutta myös hyvin vapaamuotoista musiikillisen ja ei-musiikillisen vuorovaikutuksen havainnointia. Jokin yhteistyötaho (esim. Kela) saattaa edellyttää dokumentoitua arviointia. Suomessa ei ole yksityiskohtaisesti määriteltyjä arviointistandardeja, jolloin aiheesta tuotetut dokumentit voivat olla kirjavia (Ala-Ruona 2007, 22).

Musiikkiterapiassa tyypillisiä arvioinnin päämääriä ovat mm. asiakkaan nykytilaan liittyvien osa-alueiden valmiuksien, ongelmien ja tarpeiden kartoittaminen sekä terapian tavoitteiden määrittely (Ala-Ruona 2007, 18). Ns. konsultoiva musiikkiterapia-arviointi tarkoittaa sitä, että musiikkiterapeuttia käytetään konsultoivana asiantuntijana, joka tuottaa asiakkaan valmiuksista ja ongelmista lisätietoa, jota moniammatillinen työryhmä voi hyödyntää hoito- ja kuntoutussuunnitelman tekemisessä (Ala-Ruona 2007, 18).

Musiikkiterapia-arvioinnin erityispiirteenä pidetään mahdollisuutta hankkia tietoa asiakkaasta myös silloin, kun se ei ole esimerkiksi keskustelun tai muiden perinteisten keinojen avulla mahdollista. Arvioinnissa, kuten muutenkaan musiikkiterapiassa, ei asiakkaalta edellytetä erityisiä musiikillisiä valmiuksia vaan arviointitilanteissa toimitaan hänen yksilöllisten valmiuksiensa ja edellytystensä mukaan. Arviointikäynneillä kokeillaan tyypillisesti erilaisia musiikkiterapian lähestymistapoja ja saadaan kokemuksia asiakkaalle soveltuvista menetelmistä sekä yleisemminkin siitä, miten hyvin yhteistyö asiakkaan ja terapeutin välillä sujuu. (Ala-Ruona 2007, 20.)

Kymppiluokkalaisen yksilöasiakkaani kanssa sovimme aluksi kymmenen tunnin musiikkiterapiajaksosta, jota voi kuvata arviointijaksoksi. Tavoitteena tällä jak-

solla oli selvittää, olisiko musiikkiterapia motivoiva opintoja ja elämänhallintaa tukeva väline tälle asiakkaalle. Kymmenen tuntia oli mielestäni juuri sopivan mittainen jakso tutkia myös yhteistyön sujuvuutta ja sopivien terapiamenetelmien löytämistä.

Myös ammattiin opiskelevien ryhmäterapien pituudeksi sovittiin ensin kymmenen tuntia. Kun yhteistyö tuntui toimivalta, jatkettiin vielä toiset kymmenen tuntia. Näin opiskelijoilla on mahdollisuus tutkia omaa sitoutumistaan terapiaan ja kuulostella ryhmässä oloaan. Itselleni terapeuttina arviointijakso on työkalu, jonka avulla tutkin pitemmän yhteistyön mahdollista sujuvuutta sekä asiakkaiden terapian hyödyntämisen astetta.

Omassa työssäni oppilaitoksen musiikkiterapeuttina asiakkaat ovat siis ohjautuneet terapiaan muiden opiskelijahuollon tukipalveluiden kautta. Lääkäriin lähettyllä kukaan ei ole vielä terapiaan tullut. On kuitenkin hyvä tiedostaa, että näin voi joskus tulevaisuudessa olla. Moniammatillisen yhteistyön mahdollisuus on läsnä silloin, kun opiskelijan vaikeudet tuntuvat vaativan kokonaisvaltaisempaa hoitoa. Olen ajatellut, että käyttämäni kymmenen tunnin arviointijaksomalli on ryhmäterapiassa tarpeeksi pitkä jakso, jotta ryhmäytymisellekin ehtii antaa aikaa. Yksilöterapiassa taas aikaa musiikkiterapiaa aloittaessa vie asiakkaan ja terapeutin kemioiden yhteensopivuuden tunnustelu. Kokemukseni mukaan alussa vie aikaa myös se, että opiskelija-asiakkaat olettavat terapian olevan ”terapeuttivetoista” (vrt. oppitunnit). Silloin terapeutti joutuu hakemaan toimintamuotoja, jotka johdattavat asiakasta itseohjautuvampaan työskentelyyn.

Opetan useita opiskelijaryhmiä ja ajattelen, että eräänlaisena arviointijaksona toimii myös terapiaa edeltävät omat kurssini. Näen kurssilla, miten opiskelija toimii musiikkivälineen kanssa, millaiset vuorovaikutustaidot hänellä on, kohtaavatko henkilökemiamme ja vaikuttaako hän innostuneelta käyttämään musiikkia itseilmaisun välineenä. Ensi syksynä 2013 alkavat hankerahoitteiset ryhmäterapiat suunnataan opiskelijoille, joita olen opettanut tänä lukuvuonna. Olen joertonut opiskelijoille kurseillani, että joillakin heistä on mahdollisuus saada opintoihinsa tukea musiikkiterapian avulla. Halusin viestittää tämän jo nyt keväällä

heille tiedoksi, jotta he voisivat ”pureskella” ajatusta kesälomalla ja ehkä jopa itse syksyllä ilmoittautua kiinnostuneeksi terapiaryhmään liittyjäksi.

5.2 Musiikkiterapiaa monipuolisin menetelmin

Uutena työvälineenä opiston opiskelijahuollon kentällä musiikkiterapia hakee vielä muotoaan. Aloitus tapahtui siis kevättalvella 2012. Opiston kuraattori Anna-Maria Toivonen veti musiikkiterapeutin opintoihinsa liittyvän työharjoittelujakson musiikkiterapiaryhmää opiskelijoille, jotka hakevat Suomesta turvapaikkaa. Heidän terapiansa tavoitteena oli mm. tunteiden ilmaiseminen, hyvän olon tunteen kokeminen ja rentoutuminen (Toivonen 2012, 8–9). Menetelmistä eniten käytettyjä tässä terapiaryhmässä olivat laulaminen, improvisointi, kuvien tekeminen ja leppäminen. Kuraattori veti keväällä 2012 ja syksyllä 2012 myös luku- ja kirjoitustaidottomien suomen kieltä opiskelevien maahanmuuttajien musiikkiterapiaryhmiä, joiden tavoitteena oli mm. keskittymiskyvyn parantaminen ja suomen kielen oppimisen tukeminen (Toivonen 2012, 33). Maahanmuuttajien musiikkiterapiatyöskentelyä on tarkoitus jatkaa, kunhan sopiva rahoitus löytyy.

Molemmissa itse vetämissäni musiikkiterapiaryhmissä alkuarviointijakso aloitettiin musiikillisten elämänkaarten esittelyillä. Opiskelijat kokosivat n. 45 minuuttia kestävän musiikkikoosteen, joka kertoi heidän tähänastisesta elämästään. Tämän koosteen kuuntelimme yhdessä. Tähän tehtävään annoin runsaasti terapiatunteja, koska koen tehtävän kertovan minulle ja ryhmäläisille sellaista informaatiota, joka on kaikille osapuolille tärkeää rauhassa kuunnella ja kommentoida. Tämän tehtävän lisäksi teimme kuvia, improvisoimme ja tarinasävelsimme yhdessä. Ryhmien yhteisinä tavoitteina oli valmistumisen tukeminen ja oman itseilmaisun kehittäminen musiikin avulla. Opiskelijat toivoivat myös tutustuvansa useampaan musiikkiterapian menetelmään, ja näin tapahtuikin.

Kymppiluokkalaisen asiakkaani kanssa päämenetelmänä oli kitaran soittaminen. Hänkin teki musiikillinen elämänkaari -tehtävän terapian aluksi. Asiakas valitsi itse soittamansa laulut.

Tähänastiset musiikkiterapia-asiakkaat Turun kristillisellä opistolla ovat saaneet tukea antavaa musiikkiterapiaa. Tämän muotoisessa musiikkiterapiassa luodaan musiikillisia keinoja käyttäen myönteinen ja luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. Musiikillisen vuorovaikutuksen lisäksi yleensä asioita käsitellään myös sanallisesti.

Tukea antavan musiikkiterapian tavoitteita voi olla esim. seuraavat:

- itseluottamuksen vahvistuminen
- omien voimavarojen ja vahvojen puolien löytäminen ja niiden käyttöönotto
- ahdistuksen, masennuksen ym. psyykkisten oireiden lieveneminen
- työ- tai toimintakyvyn ylläpitäminen

(www.musiikkiterapia.net)

Musiikkiterapia voi jatkossa olla myös toiminnallisia valmiuksia lisäävää, esim. lukihäiriöisten opiskelijoiden kuntoutumista tukevaa. Tähän ryhmään kuuluvat HOJKS-opiskelijat, joiden henkilökohtaiseen opintojen järjestämissuunnitelmaan voidaan kirjata osaksi myös tuki musiikkiterapian avulla.

Musiikkiterapiaa annetaan opistolla jatkossakin sekä yksilö- että ryhmämuotoisena. Tämän lukuvuoden kokemusten perusteella ryhmämuotoisen musiikkiterapian ajankohta pyritään sijoittamaan opiskelijoiden lukujärjestyksen sisälle, jotta terapian ajankohdat saataisiin säännöllisiksi ja opiskelijat hahmottaisivat paremmin terapian jaksotuksen. Kuluneen lukuvuoden jokainen terapiakerta sovittiin erikseen. Tämä aiheutti kaikille osapuolille ylimääräistä työtä, kun valmiiksi täyden kalenterin kanssa yritettiin löytää jokaiselle sopivia terapia-aikoja.

Ensimmäisen musiikkiterapiaryhmän kokemuksista viisastuneena musiikkiterapiajakso yritetään sijoittaa musiikinopetuksen kanssa eri aikoihin. Tällä minimoidaan opetuksen ja terapian toisiinsa sekoittuminen. Vaitiolovelvollisuus terapiassa puhutuista asioista voi olla vaikeaa muistaa, jos ei hahmota, onko jostain asiasta keskusteltu tunnilla vai terapiassa. On myös opiskelijalle demo-

kraattisempaa olla arvioitavana kurssilaisena ilman asiakasroolia samanaikaisesti.

Musiikkiterapiajakson pituus oli lukuvuonna 2012–2013 20 tuntia. Tämä tarkoittaa sitä, että terapian sisältö täytyy suunnitella tarkasti, jottei prosessi jäisi ikävästi kesken. Lyhyt jakso ei mahdollista kovin kauas menneisyyteen luotaavia prosesseja, vaan lähestymistapa terapiassa on enemmän ratkaisukeskeinen. Tällöin terapeutilla on vastuullaan prosessin rakentaminen siten, että oleelliset asiat tulee käsiteltyä kiireettä ja terapian lopetukseen jää rauha ja tilaa. Myös kotitehtävät antavat terapiatunneille enemmän väljyyttä.

5.3 Musiikkiterapeutti kaksoisroolissa – haasteet ja mahdollisuudet

Toimin Turun kristillisellä opistolla musiikin lehtorina. Opetan musiikkia useille opiskelijaryhmille ammattiin opiskelevista maahanmuuttajiin. Vedän opiston kuoroa, joka muodostuu monen eri linjan opiskelijoista. Olen vastuussa opiston yhteisten tilaisuuksien järjestämisestä. Tämän lisäksi toimin lastenohjaajakouluuttajien tiimissä yhtenä työssäoppimisen ohjaajana sekä useamman eri tutkimuksen tutkintotilaisuuksien arvioijana. Toimin yhden lastenohjaajalinjan linjavastaavana. Olen myös opiston oppilaskunnan (opistoneuvoston) opettajajäsen. Minulla on siis aika kattava kontakti miltei kaikkiin opiston opiskelijoihin jollakin tasolla sekä koko henkilökuntaan yhteisten tilaisuuksien järjestämisen kautta.

Minut valittiin täksi lukuvuodeksi lastenohjaajakoulutuksen edustajaksi opiskelijahuoltoryhmään. Jatkossa kuulun tuohon työryhmään jo pelkästään musiikkiterapeutin työnkuvani vuoksi.

Kuten edellä on kerrottu, aloitin syksyllä 2012 valmistumista tukevan lastenohjaajiksi opiskelevien musiikkiterapiaryhmän, joka muodostui linjavastaavan, kuuraattorin ja musiikkiterapeutin välisten keskustelujen tuloksena. Aloitin myös yksilöterapian kymppiluokalla opiskelevan opiskelijan kanssa. Hän tarvitsi tukea elämänhallintaan ja itseilmaisunsa tukemiseen.

Joulukuussa 2012 aloitin musiikkiterapiaryhmän myös viittomakielen ohjaajaksi opiskeleville opiskelijoille, jotka tarvitsivat tukea valmistumiseensa. He olivat jo suorittaneet vetämäni musiikkiterapian yhden opintoviikon kurssin, jolla olen esitellyt joitakin musiikkiterapian menetelmiä ja kuvaillut yleisesti musiikkiterapiaa ja asiakaskuntaa. Oli mielenkiintoista koota ryhmä joukosta, joka on jo kokeillut joitakin musiikkiterapiaharjoituksia isommassa ryhmässä.

Lukuvuoden aikana 2013 kevättalvella varmistui, että ammattiin opiskelevien valmistumisen tukemiseen tähtäävä Valmis-hanke jatkuu ja laajenee koskemaan myös toisen opiskeluvuoden opiskelijoita. Kuluvana lukuvuonna hankevaroin tuettiin tänä keväänä valmistuvia opiskelijoita. Nyt pyritään tukemaan opiskelijoita jo aikaisemmassa vaiheessa opintoja, kun vaikeudet opinnoista ajoissa suoriutumisessa alkavat. Syksyllä 2013 alkaa neljä musiikkiterapiaryhmää ammattiin valmistuville. Yhden vetäjänä toimii kuraattori-musiikkiterapeutti Anna-Maria Toivonen ja kolmen ryhmän vetäjänä toimin itse. Toivosen vetämä ryhmä koostuu oman linjani lastenohjaajaopiskelijoista, sillä koen, että ei ole hyvä olla omien opiskelijoidensa terapeutti. Jos sama ihminen toimisi opettajana, linjavastaavana ja terapeuttina samoille opiskelijoille, rooleja olisi jo liian monta. Onneksi opistolta löytyy myös toinen musiikkiterapeutti.

Kuraattori toimii opistolla musiikkiterapeutin työnsä lisäksi myös sivutoimisesti opettajana. Ensi vuonna lastenohjaajaopiskelijoiden musiikkiterapiaryhmän jäsenet ovat sekä kuraattorin opetuksessa että terapiassa. Silloin saadaan lisää kokemuksia ja näkökulmia opettajan ja terapeutin roolien yhteensovittamisesta.

Käsitykseni on, että kuraattorin ja terapeutin roolin yhteensovittaminen on huomattavasti helpompaa kuin opettajana ja terapeuttina toimiminen samassa oppilaitoksessa. Kuraattorin työnkuva on osin samalla tavalla kuntouttava kuin terapeutinkin, joten roolit saattavat jopa tukea toisiaan. Esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien musiikkiterapiaryhmän jäsenistä osa on käyttänyt kuraattorin palveluja luontevasti terapian jälkeen.

Kaksoisrooli opettajana ja terapeuttina samassa oppilaitoksessa on lukuvuoden kuluessa alkanut tuntua minusta luontevalta. Työnohjauksessa saatu vinkki ”te-

rapeutin työtakista” on auttanut omien ajatusten kääntämisessä vuoroin pedagogiksi, vuoroin terapeutiksi. Työtakilla tarkoitan sitä, että käytän vain terapiatilanteissa tiettyä villatakkia, jolloin puun takin avulla ikään kuin terapeutin roolin ylleni erottuakseni opettajan roolista. Opiskelijat eivät tätä keinoani tienneet, eivätkä he ole sitä huomanneet, ja luulen, että osalla terapia-asiakkaistani on välillä ollut vaikeuksia pitää minua terapeuttina. Tämä ei kuitenkaan mielestäni ole häirinnyt ryhmän terapiaprosessia liikaa, vaan olen molempien ryhmien kanssa saanut rauhan tehdä terapiaa ilman suurta roolitaakkaa. Kymppiluokkalaisen yksilöasiakkaan kanssa tätä ongelmaa ei ollut samassa mittakaavassa, koska en opettanut häntä. Hän näki minut kyllä monissa eri työtehtävissä, esim. yhteisten tilaisuuksien vetäjänä, mutta ei koskaan kommentoinut näitä kohtauksia mitenkään.

Talvella minulla oli työssäni jakso, jossa opetin erityisen tiiviisti toisen terapiaryhmäni asiakkaita. Silloin huomasin, että asiakkaani saattoivat kysellä minulta esim. terapian ajankohtia (ryhmän päivä vaihteli viikoittain) ja tehtäviä kesken tunninkin kovaan ääneen. Työnohjaajani esitti tähän syyksi sen, että terapia-asiakkaillani saattoi olla tarve tehdä itsensä opiskelijaryhmässä näkyväksi juuri erityisinä minun asiakkainani, joilla on enemmän yhteistä keskenään kuin muulla opiskelijaporukalla. Näin varmasti olikin. Etukäteen olin pelännyt, että terapiassa käydyt keskustelut voisivat vuotaa oppitunneille, vahingossa tai tahallisesti. Näin ei kuitenkaan kummankaan ryhmän kanssa käynyt. Puhuin tästä kyllä molempien ryhmien kanssa useaan otteeseen, joten valistus meni varmaan sitä kautta perille.

Kymppiluokkalaisen yksilöasiakkaan kanssa mielenkiintoinen tilanne syntyi siitä, että hänen asuntolan huonetoverinsa lauloi kuorossani. Tämä kuorolainen saattoi antaa minulle joitain ehdotuksia kämppeiksensä terapiakappaleiksi, ja asiakkaani taas halusi soittaa joitain huonetoverinsa usein laulamia lauluja. Näin meitä oli tavallaan kolme terapiassa jollakin tasolla. Tällä tavalla opetukseni kuitenkin linkittyi myös tämän asiakkaan terapiaan, vaikka hän ei itse opiskelijana tunneillani käyntykään. Ratkaisin tilanteen niin, että puhuin avoimesti huoneto-

verusten jakamasta rakkaudesta musiikkiin ja annoin tilaa asiakkaalle ratkaista, missä mittakaavassa tätä ”yhteistyötä” halutaan terapiassa jatkaa.

Kuvittelen, että monipuolinen tietämykseni opiston opintolinjoista ja tutkintojen sisällöistä auttaa minua huomattavasti terapiatyössä opiskelijoiden kanssa. Olisi vaikeaa kuvitella, että talon ulkopuolelta tuleva musiikkiterapeutti pystyisi samalla tavalla tukemaan esimerkiksi näitä Valmis-hankkeen ryhmiä, jossa päätavoitteena on opintojen loppuunsaattaminen. Ryhmissä on käyty monia keskusteluja, joihin en olisi pystynyt liittymään ilman opettajan ja arvioijan kokemustani samoista tutkinnoista. Näin ajattelen kaksoisroolin opettajana ja terapeutina auttavan minua ymmärtämään opiskelijan kokonaistilannetta ja opintojen haasteellisuutta.

6 LOPUKSI

Puolentoista vuoden kokemuksen perusteella musiikkiterapia sopii kansanopiston oppimisympäristöön erinomaisesti. Kansanopistopedagogiikkaa toteuttava oppilaitos hakee aktiivisesti yhteisöllisyyttä ja monipuolisesti opiskelijoiden valmiuksia tukevia menetelmiä. Musiikkiterapia on osoittautunut tällaiseksi menetelmäksi ja toimivaksi opiskelijahuollon työvälineeksi.

Toukokuussa loppuneen ryhmämuotoisen musiikkiterapian asiakas kuvasi terapian sisältöä monipuoliseksi, lyhyestä 20 tunnin jaksosta huolimatta. Hän pohti sitä, miten musiikin avulla päästään nopeasti asiaan. Tulee sanottua asioita, joita ei ehkä muuten ryhmässä vielä uskaltaisi avata. Asiakkaan tuoman musiikin kuuntelun jälkeen voi sitten itse päättää, paljonko haluaa vielä musiikin lisäksi sanoittaa omia ajatuksiaan. Improvisaatioharjoitusten kuuntelu nauhalta kirvoitti mielenkiintoisia keskusteluja siitä, miten musiikista voi kuulla ja ymmärtää paremmin sanojen avulla kömpelösti kerrottavissa olevia tarinoita.

Ryhmämuotoisuus oli jokaisen ryhmäläisen mielestä hyvä asia. Ryhmän vertaistuki oli tärkeä kaikille osallistujille. Ryhmän koko, neljä jäsentä, koettiin sopivaksi. Terapiassa käydyt keskustelut liittyivät opiskelijoiden opintoihin oman hyvinvoinnin lisäksi. Ryhmissä nähtiin ammatillisen keskustelun auttavan suuntaamaan opintojen loppuunsaattamiseen, mikä olikin näiden hankerahoitteisten ryhmien päätavoite. Jokainen tunsi tulleen kuulluksi, kun ryhmä oli riittävän pieni. Omassa opiskelijaryhmässä saattaa olla yli 20 opiskelijaa, jolloin henkilökohtainen huomioiminen tunneilla on vaikeaa.

Turun kristillisellä opiskelee yli 60 kymppiluokkaa käyvää opiskelijaa. Poliitikassa paljon puhuttu nuorisotakuu-käsite koskee juuri tätä joukkoa. Kymppiluokka on hyvä vaihtoehto nuorelle, joka ei vielä tiedä tulevien opintojensa suuntaa. Nuori voi korottaa peruskoulun arvosanojaan ja päästä näin helpommin haluaansa koulutukseen. Kansanopiston oppimisympäristössä kymppiluokkalainen nuori saa tarvittaessa myös monipuolisia, kuntouttavia palveluja. Musiikkiterapia on näistä yksi vaihtoehto. Oma kokemukseni kymppiluokkalaisen opiskeli-

jan yksilöterapiasta oli positiivinen. Monipuolista opiskelijahuollollista tukea saanut opiskelija sai lopulta korotettua huomattavasti keskiarvoaan ja yllätti itsensäkin hyvällä koulumenestyksellään.

Oppilaitoksen musiikkiterapeuttina ja opettajana toimiminen tuntuu nyt lukuvuoden päättyessä jo luontevalta. Opettajakollegoiden ihmetys on vaihtunut yhteistyötä korostavaan asenteeseen. Pidän kuraattori-musiikkiterapeutti Anna-Maria Toivosen kanssa opettajille tunnin luennon musiikkiterapiasta Turun kristillisellä opistolla. Tämä luento avasi monen silmät ymmärtämään, mistä on kysymys. Musiikkiterapiasta on vaikeaa tehdä tiivistelmää käytäväkeskusteluissa välitunneilla, eikä terapiasta tiedottaminen ollut lukuvuoden alussa riittävää. Koen itse vielä nyt lukuvuoden päättyessäkin, että en ole osannut tehdä yhteistyötä tarpeeksi tiiviisti koko asiakkaitteni tukipalveluverkoston kanssa. Olisin varmasti hyötynyt moniammatillisista keskusteluista, joiden avulla olisin saanut vielä monipuolisemman kuvan asiakkaitteni kokonaistilanteesta. Kun terapiajakso on lyhyt, sen suuntaaminen kulloinkin akuuttina oleviin kysymyksiin on tärkeää. *Avoin keskusteluyhteys kaikkien tukipalveluja tuottavien kanssa* on keino, jolla saan terapian pysymään vielä tiiviimpänä asiassa.

Olen yllätyksekseni kokenut, että opettajan ammatti-identiteettini on vahvistunut osa-aikaisen terapeutin työni avulla. Minun on pitänyt selvittää itselleni, mitä haluan opetuksellani opiskelijoille välittää. Olen pohtinut kokonaisvaltaista oppimista ja omaa opettajuuttani roolimallin näkökulmasta. Minun on pitänyt eritellä opettajuuteni ja terapeuttina toimiminen selkeästi eri lokeroihin, jotta osaan olla oikeassa roolissa eri työtehtävissä. Tämä on auttanut minua huomaamaan pedagogin näkemyksissäni terapeuttisen musiikkikasvatuksen piirteet entistä selkeämmin. Tunnistan tekeväni koulutustani vastaavaa työtä, joka on mielekästä, palkitsevaa ja jolla koen olevan merkitystä myös yhteiskunnallisesti.

Toinen yllätys kaksoisroolia pohtiessani oli se, että suhtautumiseni terapiassani käyviin opiskelijoihin ei muuttunutkaan oppitunneilla. Kuvittelin etukäteen, että olisi vaikeaa suhtautua terapiaryhmäläisiin samalla tavalla kuin muihin opiskelijoihin. Näin ei käynyt. Miksi? Ajattelen, että kun olen selvästi eritellyt itselleni

kaksi roolia ja työtehtävää, jotka tehdään toisistaan riippumatta, saan rauhan opettaa tasa-arvoisesti kaikkia opiskelijoita.

Loppulauseeksi sopii musiikkiterapian ja kansanopistopedagogiikan oivasti yhdistävä lause, jonka Nikolai Grundtvik jo 1800-luvulla on todennut: *Hyvin toimiva opisto on sellainen, jossa lauletaan paljon.* Tähän määritelmään haluan jatkossakin luottaa ja vaalia sitä sekä musiikin opettajana että musiikkiterapeuttina.

LÄHTEET

Aamurusko, T. 2005. Kansanopisto sillanrakentajana. Teoksessa Virtanen, S. ja Marjomäki, V. (toim.) Kansanopistokirja. Kansanvalistusseura. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 51–67.

Ahonen-Eerikäinen, H. 1998. ”Musiikillinen dialogi” ja muita musiikkiterapeuttien työskentelytyö- ja lasten musiikkiterapian muotoja. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja No 45. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Ansdell, G., Elefant, C., Pavlicevic, M. ja Stige, B. 2010. Where music helps. Community music therapy in action and reflection. Surrey: Ashgate Publishing Limited.

Ala-Ruona, E. 2007. Alkuarviointi kliinisenä käytäntönä psyykkisesti oireilevien asiakkaiden musiikkiterapiassa. Strategioita, menetelmiä ja apukeinoja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Alatalo, A. ja Ilén, P. 2005. Kansanopisto kokonaisvaltaisena oppimisympäristönä. Teoksessa Virtanen, S. ja Marjomäki, V. (toim.) Kansanopistokirja. Kansanvalistusseura. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 100–110.

Grönroos, M., Heikkilä, M-R. ja Lemmetyinen, E-K. 2001. Kansanopistosta life-kompetenssia! Teoksessa Koivunen, U. (toim.) Kokonaisuutta etsimässä. Kansanvalistusseura. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hairo-Lax, U. Luento 3.3.2011 Turun ammattikorkeakoulussa.

Kirstinä, A. ja Törrönen, A. 2006. Yhteisöllisyyden sytykkeitä. Selvitys vapaan sivistystyön mahdollisuuksista vetäytyvien kansalaisten sitouttamisessa yhteiskuntaan. Oikeusministeriö. Vantaa: Hakuprint Ky.

Kiviranta, K. 2009. Musiikkiterapia lasten ja nuorten koulunkäynnin tukena. Kokemuksia ja näkemyksiä musiikkiterapian käytöstä lasten ja nuorten syrjäytymisen ennalta ehkäisijänä. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Lehtinen, O. 2012. Musiikkiterapia opiskelijahuollon työvälineenä. Esite. Valmis-hanke. Opetushallitus. Turku: Turun kristillinen opisto.

Lilja-Viherlampi, L. 2007. ”Minunkin sisällä soi!” – musiikin ja sen parissa toimimisen terapeutteille merkityksiä ja mahdollisuuksia musiikkikasvatuksessa. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia 24. Turku: Turun kaupungin painatuspalvelukeskus.

Niemelä, S. 2009. Kansanopistoraportti. Suomen kansanopistoyhdistys.

Opetushallitus. Tietoa oppilashuollosta. Viitattu 5.11.2012 www.edu.fi/oppilashuolto

Opetusministeriö. Laaturaportin perustelut. Viitattu 23.5.2013 <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2012/11/laaturaportin.html?lang=fi>

Opinto-ohjaussuunnitelma. Turun kristillinen opisto 2012.

Oravainen, M. 2005. Koulu elämää varten vai koulu koulujen joukossa? Kansanopiston merkitys yksilön koulutus- ja elämänhistoriassa. Pro gradu -tutkielma. Turku: Turun yliopisto.

Signaali 2012. Turun kristillisen opiston lehti. Viitattu 6.11.2012 www.turunkristillinenopisto.fi

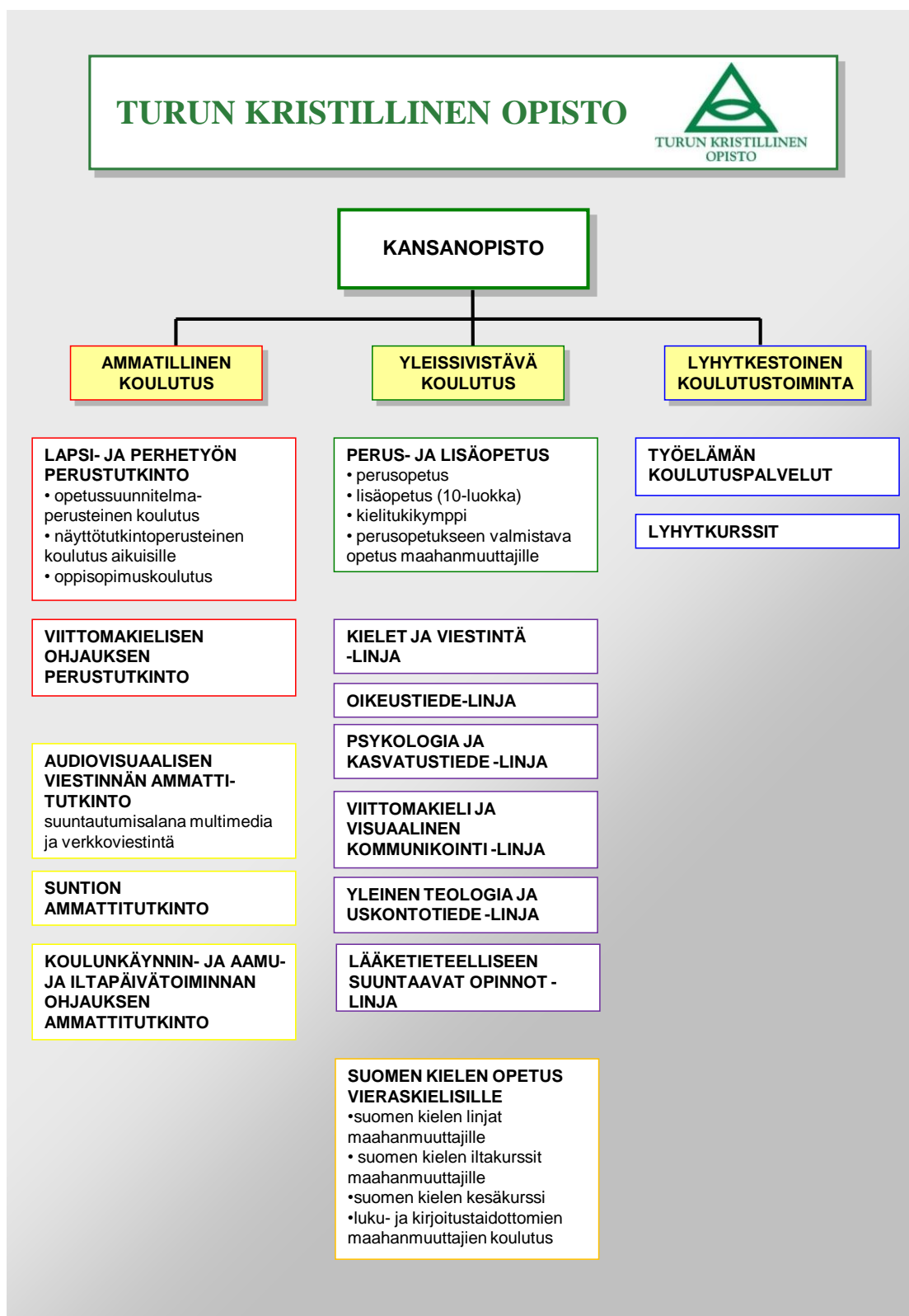
Suomen musiikkiterapiayhdistys. Tietoa musiikkiterapiasta Suomessa. Viitattu 1.11.2012 http://www.musiikkiterapia.net/index.php?option=com_content&view=article&id=54&Itemid=65

Toimintasuunnitelma 2012. Turun kristillinen opisto.

Toivonen, A. 2012. "Minä laulan, niin sinä ymmärrät." Musiikkiterapia turvapaikanhakijoiden tukena. Opinnäytetyö. Musiikin koulutusohjelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 21.5.2013 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012121319404>

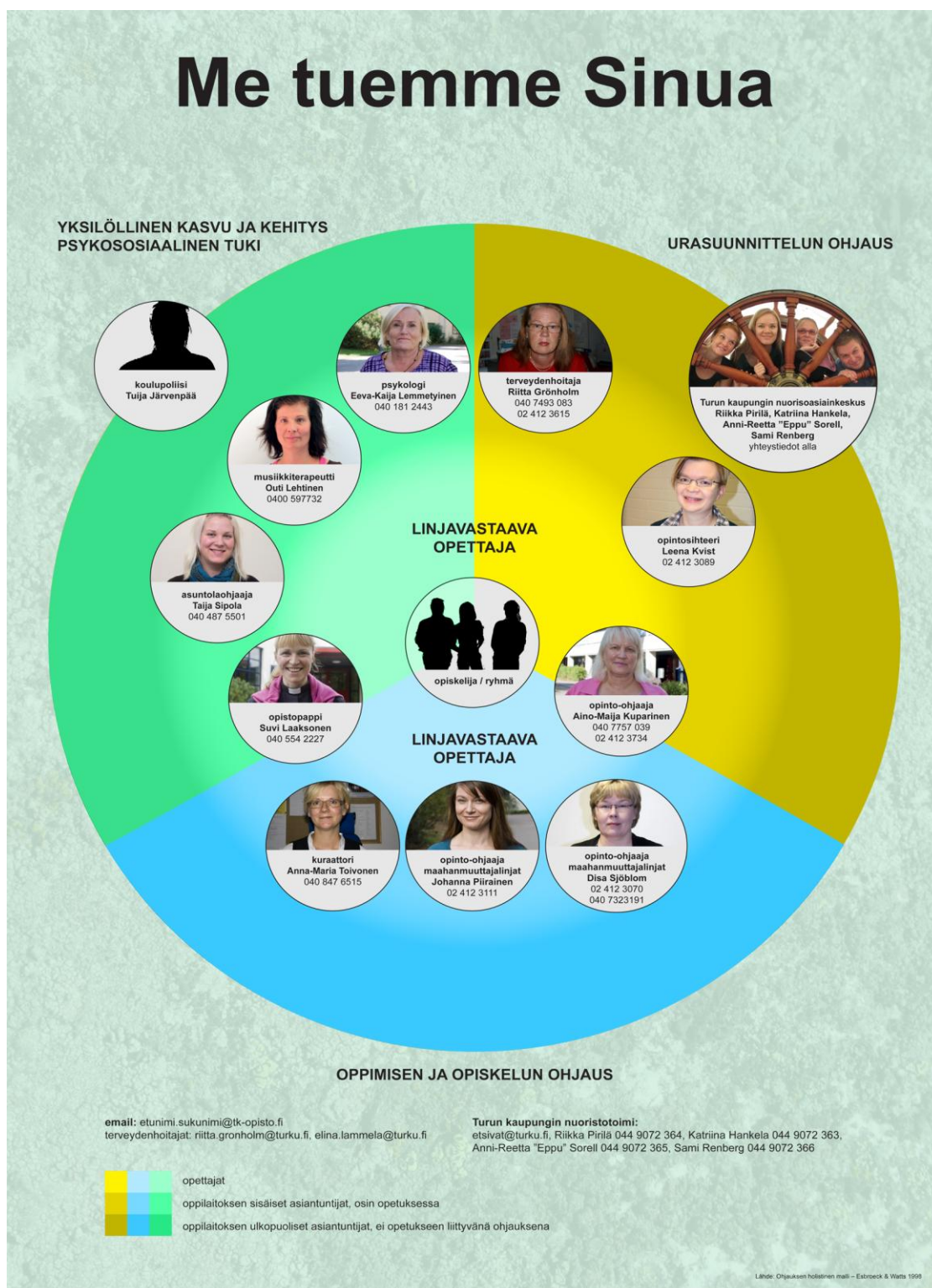
Turun kristillinen opisto. Missio ja arvot. Viitattu 6.11.2012 www.turunkristillinenopisto.fi.

Turun kristillisen opiston opintolinjat

Opiskelijahuoltotyöryhmän jäsenet

Turun kristillisen opiston Signaali-lehden artikkeli 4/2012

Musiikkiterapia opiskelijahuollon uutena työvälineenä

Outi Lehtinen on toiminut Turun kristillisen opiston musiikkipedagogina vuodesta 1997 ja musiikin lehtona vuodesta 2001. Hän on koulutukseltaan musiikkipedagogi ja kirkkomusikko. Hän aloitti musiikkiterapeutin opinnot vuonna 2009 ja on valmistumassa ensi keväänä musiikkiterapeutiksi Turun taideakatemiassa. Musiikkiterapeutin opinnot Outi aloitti alun perin sillä ajatuksella, että tietämys musiikkiterapiasta saattaisi tukea opetusyötä. Outi opettaa pääasiassa kasvatusalan opiskelijoita, joiden musiikkipiirien liittyvät joko varhaiskasvatukseen tai erityistä tukea tarvitsevien ihmisten ohjaamiseen.

Anna-Maria Toivonen toimi opistolla kuraattorina ja opettajana. Sosiaalisella työskentelyn ohella hän on opiskellut kansanmusiikkia ja musiikkipedagogiksi, ja hänen tavoitteensa on valmistua musiikkiterapeutiksi Turun taideakatemiasta vielä tämän vuoden puolella. ”Ansku” aloitti viime vuonna opistolla ensimmäisen musiikkiterapyryhmän, joka koostui kolmesta turvapaikanhakijamiehstä. Terapian ja instrumenttien rahoitus saatiin hankkeesta, jota rahoitti Opetusministeriö. Terapian tavoitteita olivat muun muassa tunteiden ilmaiseminen, hyvinvointuneen kokeminen ja rentoutuminen. Terapiamenetelmiksi muodostuivat laulaminen, improvisointi, kuvan tekeminen sekä lepääminen – ja tietysti keskustelu. Ansku on parhaillaan tekemässä opinnäyteytään liittyen musiikkiterapian turvapaikanhakijoiden tukena, ja se löytynee opiston kirjastoistakin viimeistään vuodenvaiheen jälkeen.

Keväällä Ansku piti musiikkiterapiaa myös opiston ensimmäiselle Kirjo-ryhmälle. Ryhmän tavoitteita olivat itseilmaisun ja itsetunnon tukeminen, suomenkielen oppimisen tukeminen ja keskitymisyyn parantaminen. Tässäkin ryhmässä lepo oli tärkeää, joten kaikki sessiot päättyivät rentoutukseen. Tämä syksynä aloitetaan Kirjo-ryhmän kanssa musiik-

kiterapia tuli mukaan tukemaan suomenkielen opiskelua heti opinnot aloitamisesta lähtien. Tavoitteita ovat olleet muun muassa ryhmätyömuotoisen tukeminen, keskitymiskyvyn ja toisten kuuntelemisen harjoittelu, itseilmaisun ja itsetunnon tukeminen sekä suomenkielen oppimisen tukeminen. Menetelmiksi ovat nousseet laulaminen, kuvanminen ja niistä keskusteleminen, tanssiminen ja laulujen äänittäminen.

Outi aloitti tänä syksynä VALMIS-hankkeen rahoittaman musiikkiterapyryhmän, joka koostuu ammattiin tähtään lukuvuoden aikana valmistuvista opiskelijoista. VALMIS-hankkeen toiminnot pyrkivät tukemaan opiskelijan valmistumista ja kehittämään tunteita, joilla opiskelijaa voidaan yksilöllisesti tukea elämän ja opinnoton eri vaiheissa. Musiikkiterapyryhmän tavoitteina on muun muassa valmistumisen tukeminen ja oman itseilmaisun vahvistaminen musiikin avulla. Musiikkiterapiaa tarjotaan tänä vuonna myös kymppi- ja kymppi-ikäisille, joista osa kipuilee vaikeita elämäntilanteitaan tai haastavia teini-ikä ongelma-kohtiaan.

Musiikkiterapiassa musiikkia käytetään hoidon välineenä siten, että tuetaan esimerkiksi asiakkaiden elämäntilanteita, itsetuntoa tai itseilmaisua. Joskus voidaan kehittää asiakkaiden fyysisiäkin kykyjä,

esimerkiksi motorikkaita musiikillisten harjoitteiden avulla. Musiikki on motivoiva väline, jota voidaan käyttää monella tavalla: kuuntelun, soitteen, laulaen, liikkuen, musiikkia kuvaavien.. Terapian voi olla tukea antavaa, aktivoivaa, analyttistä tai toiminnallista välineitä antavaa. Musiikki saattaa aktivoida aistijuntaa ja huoda mielentilaa, joiden avulla voi tarkastella elämänsä symbolisen elämysyden päästä turvallisesti.

Outi ja Ansku ovat huomanneet opinnoton edetessä, että musiikkiterapia sopii oikein hyvin kansanopiston opiskelijahuollon työvälineeksi. Molemmat ovat tehneet osan työharjoittelustaan opistolla, ja todennet musiikkiterapian olevan oppilaitoksissa sitään sopiva hoitomuoto. Oppilaitoksissa ei usein ole omia

terapeutteja tai psykologeja, mutta tässä opistosssa on haluttu satasata myös opiskelijoiden terveydenhoitoon. Outi ja Ansku ovat kehittäneet opistolle opiskelijahuollon mallia, jossa pyritään löytämään musiikkiterapiasta hyötyvät opiskelijat ja ohjaamaan heidät kokeilemaan musiikkiterapiaa yhtenä mahdollisena hoitomuotona. Aasiasta voi kysellä lisää kuraattorilta ja musiikkipedagogilta.

Teksti: Outi Lehtinen ja Anna-Maria Toivonen
Kuva: Katrilla Mäkelä

Valmis-hankkeen Tuotetorin musiikkiterapia-esite

MUSIIKKITERAPIA ammattillisen koulutuksen läpäisyn tukena

Turun kristillisen opiston musiikin lehtori Outi Lehtinen aloitti syksyllä 2012 Valmis-hankkeen rahoittaman musiikkiterapiaryhmän, joka koostuu neljästä tämän lukuvuoden aikana ammattiin valmistuvasta opiskelijasta. Valmis-hankkeen toiminnot pyrkivät tukemaan opiskelijan valmistumista ja kehittämään malleja, joilla opiskelijaa voidaan yksilöllisesti tukea elämän ja opintojen eri vaiheissa. Musiikkiterapiaryhmän tavoitteina on mm. valmistumisen tukeminen, itsetuntemuksen lisääminen sekä oman itseilmaisun vahvistaminen musiikin avulla. Ryhmämuotoisessa musiikkiterapiassa myös ryhmä on opiskelijaa tukeva, luottamuksellinen foorumi.

Musiikkiterapia on kuntoutus- ja hoitomuoto, jossa musiikin eri elementtejä (rytmi, harmonia, melodia, äänensävy, dynamiikka jne.) käytetään vuorovaikutuksen keskeisenä välineenä yksilöllisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Musiikkiterapia voi olla yksilö- tai ryhmäterapiaa. Musiikkiterapiaa käytetään sekä kokonahoidon osana muiden hoitomuotojen rinnalla että pääasiallisena hoitomuotona. Musiikkiterapialla voidaan saavuttaa myönteisiä tuloksia sekä fyysisten että psyykkisten oireiden ja sairauksien hoidossa. Musiikkiterapia soveltuu lapsille, nuorille, aikuisille ja vanhuksille (www.musiikkiterapia.net).

Musiikkiterapiassa musiikkia käytetään hoidon välineenä siten, että tuetaan esimerkiksi asiakkaan elämänhallintaa, itsetuntoa tai itseilmaisua. Joskus voidaan kehittää asiakkaan fyysisiäkin kykyjä, esim. motoriikkaa musiikillisten harjoitteiden avulla. Musiikki on motivoiva väline, jota voidaan käyttää monella tavalla: kuunnellen, soittaen, laulaen, liikkuen, musiikista kuvaa tehden... Terapia voi olla tukea antavaa, aktivoivaa, analyttistä tai toiminnallisia valmiuksia antavaa. Musiikki saattaa aktivoida alitajuntaa ja luoda mielenmaisemia, joiden avulla voi tarkastella elämäänsä symbolisen etäisyyden päästä turvallisesti.

Turun kristillisellä opistolla työskentelee kaksi tänä talvena musiikkiterapeutiksi valmistuvaa henkilöä. Outi Lehtinen toimii opistolla musiikin lehtorina ja Anna-Maria Toivonen kuraattorina. Molemmat ovat kahden viime vuoden aikana käyttäneet musiikkiterapiaa oppilaitosympäristössä menestyksekkäästi opiskelijahuollon työvälineenä. Asiakkaina on ollut turvapaikanhakijoita, luku- ja kirjoitustaidottomia maahanmuuttajia, kymppiluokkalaisia ja ammattiin valmistuvia perustutkintoa suorittavia. Musiikkiterapiaa on annettu ryhmä- ja yksilömuotoisena. Terapia voi kestää kymmenen tunnin lyhytterapiasta koko lukuvuoden pituiseen jaksoon. Valmis-hankkeen rahoittamat terapiat ovat Turun kristillisellä opistolla 20 tunnin mittaisia.

Musiikkiterapia on terapiamuotona siitä erityinen, että musiikki on välineenä miltei kaikille tuttu jo entuudestaan. Musiikki kuuluu lähes jokaisen elämään jollakin tasolla. Tätä välinettä on siis helppo lähteä käyttämään. Mitään musiikillisia taitoja ei terapiaan hakeutuessa tarvitse olla. Riittää, että on kiinnostunut musiikista vaikkapa kuuntelemisen kautta.

Musiikkiterapian sisältö vaihtelee asiakkaan tavoitteiden mukaisesti paljonkin. Terapia voi sisältää musiikin kuuntelua, bändisoittoa, jonkin soittimen soittamisen opettelua, musiikkimaalausta, rentoutumista tai esim. oman musiikillisen elämänkaaren kappaleiden koontia ja niistä keskustelua.

Kela korvaa musiikkiterapiaa nuorten ja nuorten aikuisten psykiatrisena kuntoutuksena. Yleisiä musiikkiterapian kohderyhmiä ovat nykyään esim. masennus-, työuupumus-, paniikkihäiriö- tai syömishäiriödiagnoosin saaneet. Näitä kohderyhmiä voidaan hoitaa musiikkiterapian avulla joko muiden hoitomuotojen rinnalla tai pääasiallisena hoitomuotona.

Lue lisää musiikkiterapiasta www.musiikkiterapia.net!

Kysy Outi Lehtiseltä mahdollisuutta saada musiikkiterapeutti myös teidän oppilaitokseenne!

Yhteystiedot:

Outi Lehtinen
musiikin lehtori, Turun kristillinen opisto
outi.lehtinen@tk-opisto.fi
p. 02 412 3633

Ota opiksi! -lehden artikkeli 1/2012

OPISTOTÄRKIT

Musiikkiterapia opiskelijahuollon uutena työvälineenä

TURUN KRISTILLISEN opiston musiikin lehtori **Outi Lehtinen** ja opiston kuraattori **Anna-Maria Toivonen** opiskelevat parhaillaan Turun ammattikorkeakoulussa musiikkiterapeuteiksi. Molemmat ovat tehneet osan työharjoittelusta opistolla, ja todenneet musiikkiterapian olevan kansanopiston sisäin sopiva hoitomuoto.

Oppilaitoksissa ei usein ole omia terapeutteja tai psykologia, mutta Turun kristillisellä opistolla on haluttu satsata myös opiskelijoiden terveydenhoitoon.

Anna-Maria aloitti viime vuonna opistolla ensimmäisen musiikkiterapiaryhmän, joka koostui kolmesta turvapaikanhakijamiestä. Terapian ja instrumenttien rahoitus saatiin hankkeesta, jota rahoitti Opetusministeriö.

Outi aloitti tänä syksynä VALMIS-hankkeen rahoittaman musiikkiterapiaryhmän, joka koostuu ammattiin tämän lukuvuoden aikana valmistuvista opiskelijoista. VALMIS-hankkeen toiminnot pyrkivät tukemaan opiskelijan valmistumista ja kehittämään malleja, joilla opiskelijaa voidaan yksilöllisesti tukea elämän ja opintojen eri vaiheissa.

Musiikkiterapiaa tarjotaan tänä vuonna myös kymppiokkalaisille, joista osa kipuilee vaikeita elämäntilanteitaan tai haastavia teini-ikä ongelma-kohtia.

Opistolle pyritään jatkossakin löytämään musiikkiterapiaa rahoitettavia hankkeita, sen verran hyviä kokemukset meneillään olevista terapeuteista ovat.

Alkiolla ollaan hyvää pataa kaikkien kanssa

ALKIO-OPISTOSSA opiskellaan avoimen yliopiston ja ammattikorkeakoulun opintoja ja pidetään hauskaa uusien ystävien kesken.

– Alkiolla vallitsee jonkinlainen toverillisuus. Kaikki ympäri Suomea tulleet ihmiset ovat täällä samassa veneessä. Yllätyin itsekin, että täällä muodostuu näin vahva yhteishenki ja kaikilla on mukavaa keskenään. Mitä kivaa vielä onkaan tulossa? hehkuttaa **Joel von Koch**.

Joelin opiskelukaveri **Maiju Ollila** tuli Alkiolle tutun suosittelemana.

– Täällä yhteishenki on tiiviimpää kuin lukiossa, paljon erilaisia tapahtumia, Maiju kertoo.

Joel opiskelee terveystieteiden linjalla liikuntalääketiedettä sopivassa tahdissa. Maiju puolestaan suorittaa avoimen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opintoja. Molemmat osallistuvat myös opiston harjoitusyritystoimintaan. He ovat uuden Pikku Tähti -kahvilan perustajia.

– Tosi kivat opinnot! Samalla kun opiskellaan tiiviisti yhdessä, voi nauttia mukavasta yhdessäolosta, Joel summaa.

Maiju iloitsee sosiaalisuudesta ja Joel korostaa omien jatko-opiskeluvalmiuksien kehittymistä. Tammikuussa aloitettaville noin 70 opiskelijalle järjestetään Uusien ilta -tervetulotapahtuma. Mutta sitä ennen opiskellaan tehokkaasti ja vietetään upeat itsenäisyyspäivän tanssiaiset ja joulujuhla.

RYTMÄ SIELUUN. Anna-Maria Toivonen (vas.) ja Outi Lehtinen vievät musiikkiterapiaa kansanopistokentälle.

